Biblioteca Bucureştilor

9
Septembrie
1999

REVISTA ASOCIAŢIEI BIBLIOTECARILOR ŞI DOCUMENTARIŞTILOR DIN BUCUREŞTI • BIBLIOTECA MUNICIPALĂ • DIRECTOR FLORIN ROTARU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

LUDOVICO ARIOSTO

1474 – 1533

525 de ani de la naştere

"În lumea aceasta copilărească a imaginaţiei, în care se dezvăluie un sentiment al artei atât de înalt şi totodată o conştiinţă a lumii adulte şi luminate, evul mediu se destramă, şi se naşte lumea modernă..

În contopirea aceasta, mai mult simţită decât gândită şi care face din autor şi din creaţia sa o singură lume armonică perfect întrepătrunsă, constă adevărul şi tinereţea perpetuă a lumii ariosteşti, care este, prin excelenţa ei artistică, opera cea mai desăvârşită a imaginaţiei italiene, iar prin semnificaţia adâncă a ironiei ei, o coloană luminoasă în istoria spiritului omenesc".

Francesco de Sanctis

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sumar

Bucureşti – 540 2-15

Bucureştii de altădată

Paul Cernovodeanu – Călători străini ai epocii regulamentare
Charles de Bois le Comte 16
Adrien Louis Cochelet 16
Saint Marc Girardin 17
C.B. Elliot 18
Nathaniel Burton 18
Auguste Raffet 18
Gustav von Schüller 19
"Ermitul din Gauting" 19
Auguste Labatut 20
Raoul Perrin 20
Edouard Thouvenel 20
Ana Maria Orăşanu – Vechi zidiri bucureştene: Biserica lui Bucur 21

Istoria cărţii

Mariana Mihăilescu – Ediţii elzeviriene în colecţiile Bibliotecii Institutului de Istorie "Nicolae Iorga" 23

Patrimoniu

Florin Preda – Pravila Mitropolitului Nifon 25

Autografe contemporane

In Memoriam – *Silvan* (1909 – 1999) 26

Itinerar francofon

Teofil Bălaj – Reparaţii la "Coloana Infinitului" (II) 29

Meridian biblioteconomic

* * * – Programul "Cultura 2000" 30

Cultură şi Cartier

Iulian Scoipan – Iniţiativele comunitare dau roade: Centrul de vacanţă şi timp liber "Fantezia '99" în fapte şi cifre 33

Agenda culturală

* * * – Lansare de carte 34
* * * – Expoziţie 35
* * * – Noutăţi editoriale 35

Calendarul evenimentelor culturale – septembrie 1999 37

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

"Bucureștiul împlinește 540 de ani de istorie. Timp de o săptămână locuitorii Capitalei vor avea parte de o sărbătoare deosebită, a anunțat Florin Rotaru, directorul Bibliotecii Municipale «Mihail Sadoveanu» în cadrul conferinței de presă. La data de 20 septembrie 1459, în cancelaria domnitorului Vlad Țepeș se emitea primul hrisov în care se menționa existența cetății".

("Azi", 16 septembrie 1999)

Calendarul manifestărilor

Marți, 14 septembrie

♦ *orele 11*^{00} – În sala de protocol a studioului "Sahiafilm" s-a desfăşurat conferinţa de presă organizată de Biblioteca Municipală cu ocazia lansării programului "BUCUREŞTI – 540". Au participat numeroşi ziarişti precum şi reprezentanţi ai instituţiilor colaboratoare. În cadrul conferinţei de presă s-au făcut referiri la semnificaţia zilei de 20 septembrie, la rolul acestei date în istoria Bucureştilor. Domnul director Florin Rotaru a subliniat importanţa pe care trebuie să o acordăm memoriei comunităţii locale şi rolul instituţiilor de cultură în promovarea tradiţiei. Totodată organizatorii au adus la cunoştinţă faptul că manifestările incluse în programul "BUCUREŞTI – 540" reflectă strategia proiectului "Cultură şi Cartier" demarat în Capitală în urmă cu doi ani la iniţiativa Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu". Conferinţa de presă a fost urmată de vizionarea filmului documentar "Bucureşti", realizat în 1935 de regizorul Paul Călinescu. Pelicula a fost pusă la dispoziţie de studioul "Sahiafilm" căruia îi mulţumim şi cu această ocazie pentru sprijinul oferit la buna organizare a întâlnirii cu presa. (*Horia Frunză*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Miercuri, 15 septembrie

♦ *orele 10^{00}* – Un eveniment inedit din această zi a programului "BUCUREŞTI – 540" a fost călătoria cu troleibuzul aniversar. Prin amabilitatea Regiei Autonome de Transport Bucureşti organizatorilor li s-a pus la dispoziţie un troleibuz special care a circulat, timp de două zile, pe artera principală a Capitalei: Bulevardul Elisabeta – Bulevardul Carol I. Troleibuzul a fost pavoazat cu afişele şi siglele instituţiilor care au colaborat, alături de Biblioteca Municipală, la realizarea manifestărilor dedicate sărbătoririi oraşului.

Primul grup de călători, format din ziarişti şi studenţi ai Universităţii Bucureşti, s-a "îmbarcat" în troleibuzul aniversar în faţa Primăriei Capitalei. De-a lungul traseului ei au primit informaţii detaliate în legătură cu istoricul unor edificii bucureştene aflate pe cele două bulevarde amintite mai sus. Colega noastră Ana Maria Orăşanu, coordonatoarea Departamentului Memorie Locală, a fost un ghid competent oferind numeroase amănunte documentare celor interesaţi de trecutul oraşului. Reîntorşi după o oră în faţa Primăriei, am fost întâmpinaţi de un grup de redactori ai postului TVR Internaţional, care, din cauza unei întârzieri, a ratat plecarea cu noi, dar a reuşit în schimb să filmeze reîntoarcerea troleibuzului, prilej cu care au realizat şi câteva interviuri cu studenţii participanţi la acţiune. (*Horia Frunză*)

♦ *orele 11^{00}* – Biblioteca "Lucian Blaga" a vernisat **"Expoziţia de presă veche bucureşteană"**.

Au fost expuse publicului lucrări de o importanţă deosebită, precum şi o serie de ilustraţii din epocă.

Dintre acestea merită a fi menţionate revistele: "Albina" din 1898, 1903, 1911, 1927; "Albina românească" 1847; "Anuarul statistic al oraşului Bucureşti" 1846; "Bucureştii vechi – documente iconografice" 1936; "Capitala poetică literară" 1916; "Anuarul României" 1910, 1915; "Gazeta ilustrată" 1922; "Foaia pentru toţi" 1897; "Luceafărul – Revistă literară" 1907; "Gazeta Bucureştilor" 1917; "Gazeta municipală" 1940; "Desbaterile Senatului" 1893; "Desbaterile Adunării Deputaţilor" 1893; "Monitorul Comunal al Primăriei Bucuresci" 1896.

Deschiderea expoziţiei a fost marcată de transmisia în direct la postul de radio "Antena Bucureştilor", precum şi de prezenţa a numeroşi redactori de la posturile naţionale de radio şi televiziune, printre care: "Radio România Internaţional", "Foto Press" (care au efectuat fotografii), ziarul "Cotidianul", ProTV, care a filmat expoziţia pentru a o prezenta în cadrul emisiunii "Profesiunea mea, cultura", realizată de Nicolae Manolescu şi difuzată sâmbăta la ora 12^{00}. (*Lavinia Însurăţelu*)

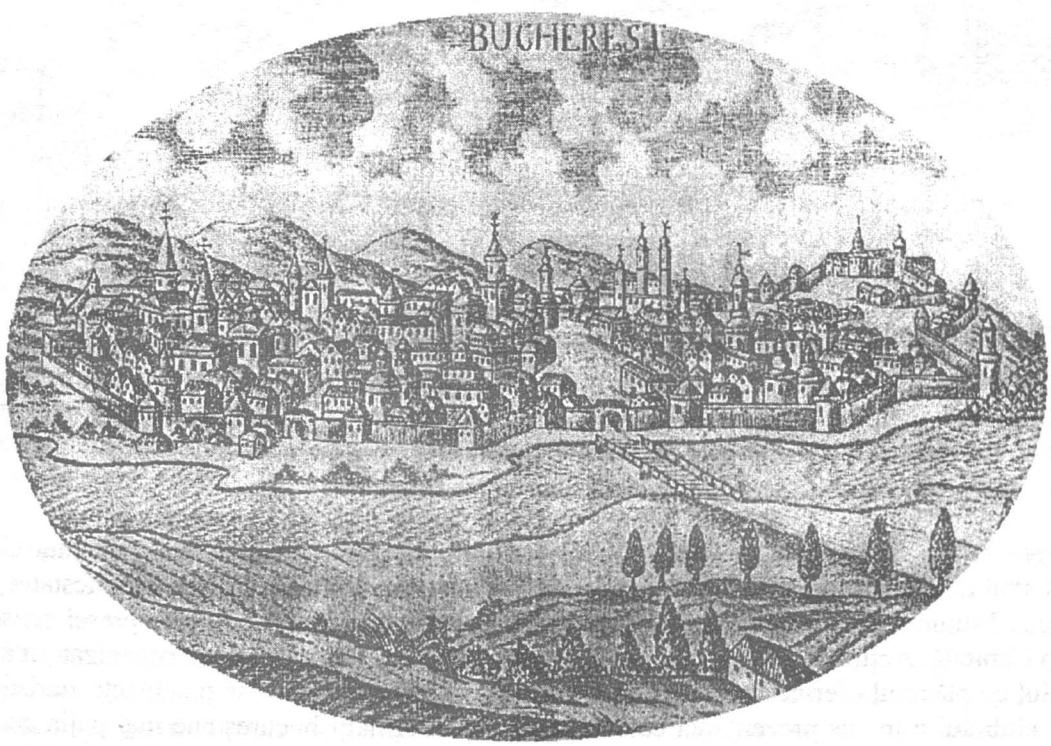

Bucureştii la începutul sec. XVIII. Vedere închipuită, dintr-o publicaţie a epocii

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Joi, 16 septembrie

♦ *orele 11^{00}* – La filiala "Marin Preda" s-a deschis o expoziţie retrospectivă, **"Personalităţi Bucureştene: Barbu Ştirbei"**. Locul expoziţiei a fost ales din două motive: primul derivă din faptul că filiala "Marin Preda" se află pe str. Ştirbei Vodă, nr. 168, al doilea motiv fiind legat de amabilitatea şi solicitudinea bibliotecarelor din această filială.

Concepută sub forma unui set de fotomontaje, expoziţia are meritul de a face o reală legătură, prin intermediul imaginilor prezentate, între domnitorul Barbu Ştirbei şi înfăţişarea Bucureştiului contemporan acestuia. În plus, expoziţia este însoţită şi de un tabel biografic al domnitorului, la realizarea căruia s-au folosit informaţii din cartea ce i-a fost dedicată de către Nicolae Iorga.

Remarcabil prin realizările sale pentru Bucureşti, lucru care iese în evidenţă din cele prezentate în cadrul expoziţiei, Barbu Ştirbei rămâne ca un foarte bun gospodar al Bucureştilor, el fiind primul care a depus eforturi pentru europenizarea Capitalei, evident în limitele epocii sale.

Realizatorii expoziţiei, din Departamentul de Memorie Comunitară al Bibliotecii Municipale (arhitecta Ana Maria Orăşanu şi bibliotecar Florin Preda), s-au bazat pe litografii de epocă, pe informaţiile furnizate de cartea lui Nicolae Iorga, toate acestea reunindu-se într-o expoziţie atractivă prin subiectul propus şi prin modul de concepere al ei.

Expoziţia se înscrie într-un larg evantai de manifestări similare, dacă ar fi să amintim expoziţia **"Vechi Zidiri Bucureştene"** (Biblioteca "Ion Creangă"), expoziţia **"Take Ionescu"** (Sediul Central "M. Sadoveanu") sau expoziţia de cartofilie **"Bucureştii Vechi"** (Biblioteca Tineretului), toate organizate pentru celebrarea acestui bătrân tânăr: **Bucureşti**. (*Florin Preda*)

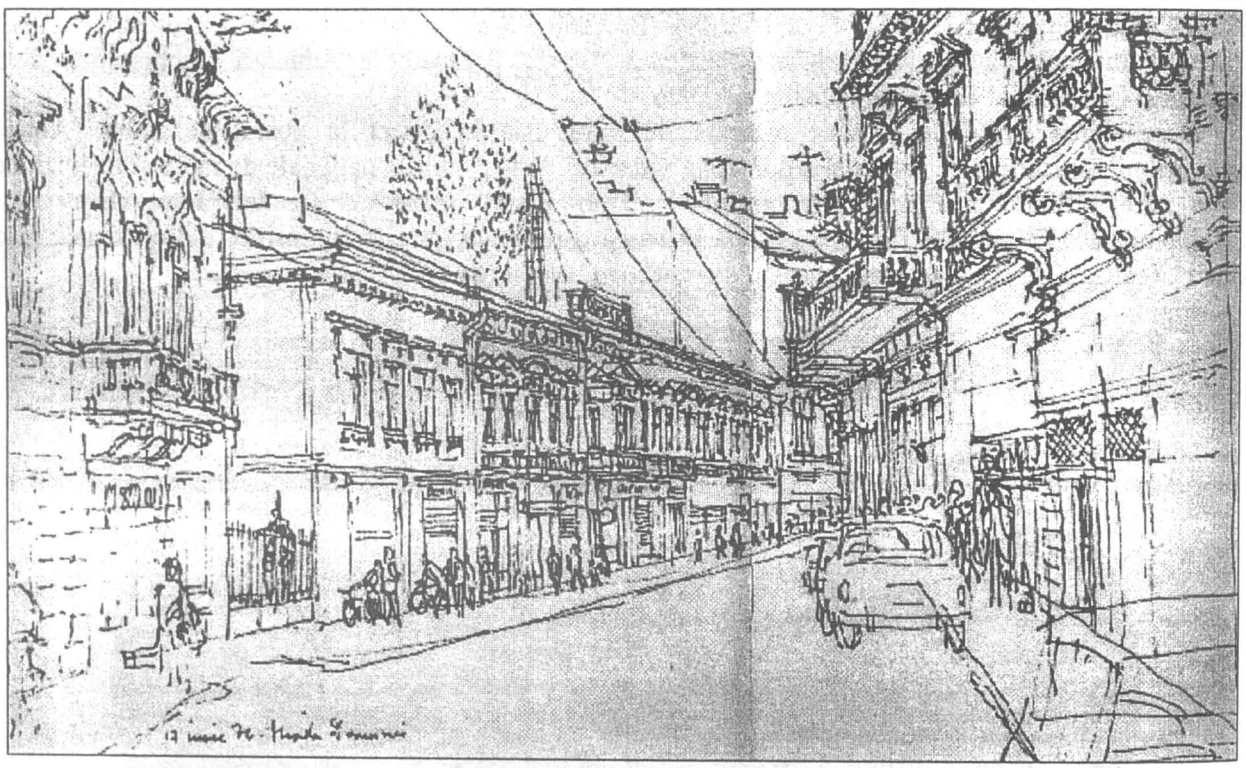

Cik Damadian: ***Strada Doamnei***

♦ *orele 18^{00}* – Spre seară, în barul "Café Indigo", elegantul local aflat în incinta Cinematecii Române, a avut loc inaugurarea Clubului Ziariştilor Bucureşteni, MEDIA CLUB. Manifestarea, patronată de Biblioteca Municipală, a reunit peste 70 de publicişti din mai toate redacţiile presei scrise şi audio vizuale din Capitală. Acţiunea s-a bucurat de un deosebit succes şi asta deoarece organizatorii au reuşit să îmbine utilul cu plăcutul oferind celor prezenţi momente de divertisment dar şi subiecte ziaristice. Astfel, programul clubului a inclus prezentarea câtorva surse de informaţii bucureştene mai puţin cunoscute de ziarişti. Este vorba de Serviciul Informare Documentare din cadrul Bibliotecii Municipale şi de Centrul de Studii şi Cercetări pentru Problemele Tineretului. De altfel, cele două instituţii au figurat cu rubrici

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

speciale şi în miniziarul "MEDIA CLUB" editat cu această ocazie de Biblioteca Municipală. În rest, surprizele serii s-au ţinut lanţ. Loteria Naţională a oferit cadouri celor prezenţi, Fabrica de dulciuri "Excelent" a oferit premii pentru Tombola Ziariştilor iar gazdele, patronii localului "Café Indigo", au asigurat, în regim de sponsorizare, masa de protocol pentru toată lumea participantă la acest eveniment. Numeroasele informaţii utile oamenilor din presă, muzica plăcută, entuziasmul şi atmosfera sărbătorească a întâlnirii i-au făcut pe toţi ziariştii să exclame: "Mai vrem şi altă dată !". Bineînţeles că acţiunile MEDIA CLUB vor continua şi în viitor cu sprijinul Bibliotecii Municipale – iniţiatoarea proiectului. (*Horia Frunză*)

Vineri, 17 septembrie

♦ *orele 11*^{00} – **Simpozionul ştiinţific "Bucureşti – memorie comunitară"**

Coordonată importantă a noilor programe derulate de Biblioteca Municipală "Mihail Sadoveanu", *Memoria comunitară* a constituit şi tema simpozionului ştiinţific desfăşurat la Muzeul de Istorie şi Artă al Municipiului Bucureşti, prestigioasă instituţie a oraşului şi, deopotrivă, edificiu reprezentativ pentru istoria arhitecturii şi artei bucureştene.

În deschiderea lucrărilor, Muzeul, în calitate de gazdă, precum şi Biblioteca, în cea de organizator, au salutat prezenţa invitaţilor, personalităţi de prestigiu ale societăţii româneşti şi auditoriului numeros, alcătuit din iubitori de toate vârstele ai urbei. Contextual, dl. Florin Rotaru, directorul Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu", a reamintit importanţa momentului aniversar – 540 de ani de atestare a Bucureştilor sub acest nume – ţinând seama de istoria sa zbuciumată, de sărăcia surselor documentare cu referire la vremurile de început ale cetăţii.

Primul vorbitor, dl. acad. Paul Cernovodeanu, a prezentat comunicarea "Vechea administrare a oraşului în secolele XVI-XVII: judeţul şi pârgarii". S-au trecut în revistă demersurile iniţiale pentru organizarea administrativă a "comunei Bucuresci", s-au identificat primii cetăţeni îndrituiţi cu aceste treburi, competenţele lor şi felul în care activau. Bazată pe o referire documentară impresionantă, expunerea a înlesnit celor prezenţi cunoaşterea unei perioade a vieţii urbane bucureştene, despre care informaţiile sunt restrânse.

În continuare, Prea Sfinţitul dr. Zarh Baronian, distins reprezentant al comunităţii şi bisericii armene, a prezentat comunicarea "Armonie interetnică şi pe plan spiritual". Domnia sa a reamintit condiţiile istorice în care armenii, dislocaţi din îndepărtatele lor ţinuturi natale s-au statornicit în secolul XV în ţările române. Purtătoare a unei civilizaţii milenare, această naţie, cu un trecut încărcat de suferinţă, a găsit pe meleagurile româneşti condiţii prielnice de vieţuire, de păstrare a identităţii etnice, culturale şi religioase.

Şi la Bucureşti s-a constituit în secolele trecute o solidă comunitate armeană, stabilită în "Mahalaua armenească", vechi cartier locuit de ei. Domnitorii valahi au încurajat statornicirea armenilor la Bucureşti prin diverse facilităţi fiscale, iar biserica ortodoxă armeană a fost singura biserică minoritară care a acceptat subordonarea administrativă faţă de primăria oraşului. Vorbitorul a rememorat numele unor personalităţi care fac cinste comunităţii armene şi culturii româneşti, ca de exemplu, Iacob Melik, Spiru Haret, Manuc-Bei, arh. Grigore şi Cristofi Cerchez, A. Şahighian, K. H. Zambaccian şi alţii.

Simpozionul s-a bucurat de participarea părintelui Constantin Galeriu, eminentă personalitate a spiritualităţii ortodoxe. În prelegerea "Parohia – nucleu al vieţii comunitare", luminatul vorbitor s-a referit la rădăcinile şi valorile ortodoxiei, la viaţa comunitară a românilor, prin tradiţie organizată în jurul bisericii parohiale. Şi Bucureştii au fost din începuturi o vatră de credinţă, aşa cum mărturiseşte numărul impresionant de mare al lăcaşurilor ce au constituit întotdeauna locuri sacre dar şi de învăţătură, ori de tezaurizare a valorilor culturale.

"Amintirile unui bucureştean", depănate de poetul Ion Horea, au reamintit celor prezenţi oraşul ultimilor cinci decenii. Bucureştean de adopţie, dar vibrând la tot ce înseamnă farmecul metropolei, distinsul vorbitor a evocat momente care l-au impresionat şi l-au apropiat sufleteşte de oraş, determinându-l în final să se considere de-al locului, familiar ambianţei culturale şi umane de aici.

Simpozionul s-a dovedit o reuşită, o ocazie de a aduna laolaltă persoane şi personalităţi pe care tema privind istoria Capitalei le-a smuls pentru câteva momente de la alte activităţi şi griji cotidiene, le-a făcut să se bucure împreună de restituirea unui trecut istoric, pe nedrept uitat de foarte mulţi. (*Ana Maria Orăşanu*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

♦ *orele 14^{00}* – **"Vechi zidiri bucureştene"**

Biblioteca "Ion Creangă" îşi întâmpină micii cititori cu o surpriză. În spaţiul care găzduieşte de obicei expoziţii cu realizări plastice ale copiilor, se desfăşoară expozeul foto-documentar **"Vechi zidiri bucureştene"**, alcătuit dintr-o suită de circa 40 imagini ale celor mai valoroase monumente istorice din Capitală, comentate prin texte adecvate. Obiectivele selecţionate punctează întreaga istorie locală, de la zidirile ce amintesc cetatea de scaun, prin ctitoriile voievozilor din secolele XVI-XVIII şi până la monumentul ridicat în amintirea celor care au făurit România Mare – Arcul de Triumf.

Se succed în ordine cronologică biserici şi reşedinţe princiare, edificii publice şi private, exemplificând evoluţia şi diversificarea programelor funcţionale, derularea stilurilor decorative la confluenţa estetică specifică locului, prin întrepătrunderea înrâuririlor provenite din Orientul constantinopolitan cu cele aduse din Europa occidentală.

Expoziţia realizată de Departamentul de Memorie locală al Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu" îşi propune să atragă interesul publicului şcolar pentru oraşul în care trăim, pentru valorile sale arhitectural-istorice, pe lângă care adeseori se trece în grabă, fără a le cunoaşte sau recunoaşte. (*Ana Maria Orăşanu*)

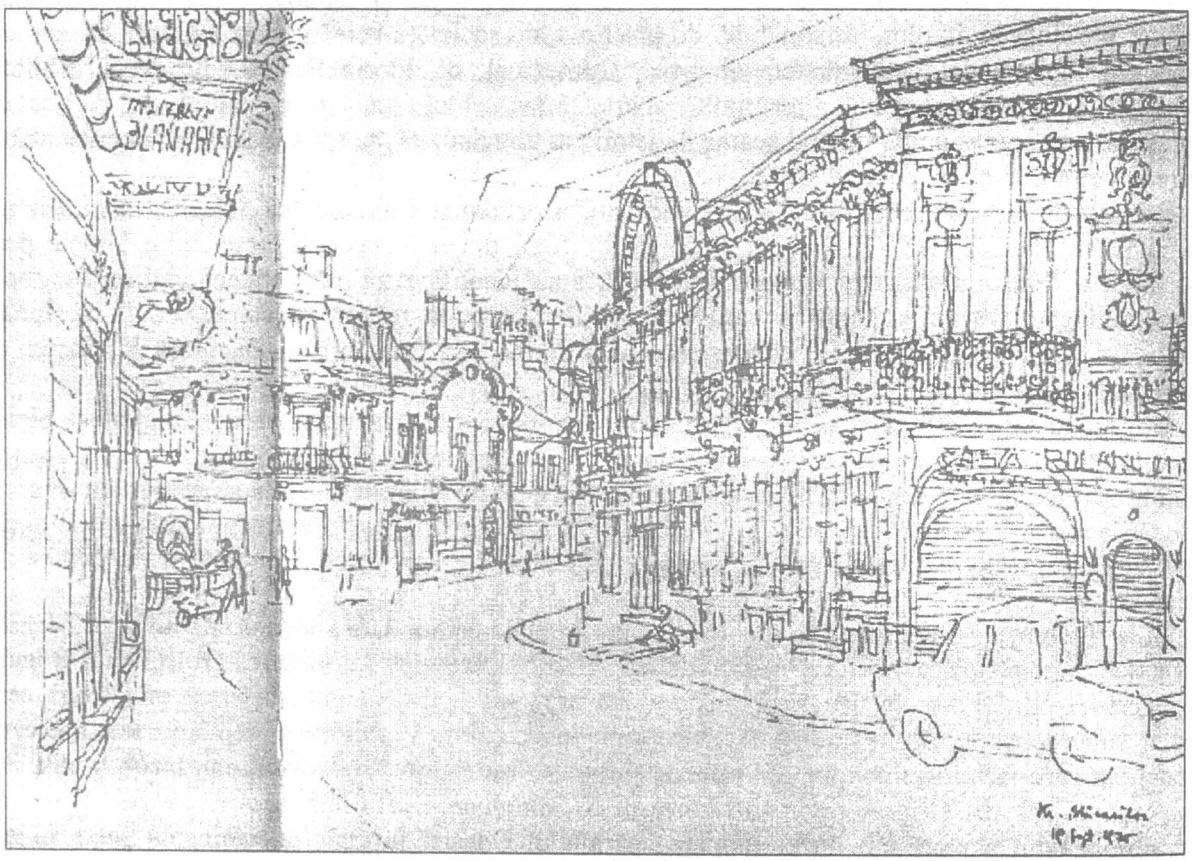

Cik Damadian: ***Strada Blănarilor***

♦ *orele 18^{00}* – Instituţia noastră, în colaborare cu Fundaţia pentru Tineret a Municipiului Bucureşti, a organizat pe terasa restaurantului "Monte Carlo" din Cişmigiu "Sărbătoarea bucureştenilor". Programul variat a cuprins recitaluri muzicale, lansări de CD-uri, scenete interpretate de trupe de teatru bucureştene plus tombole la care s-au oferit celor prezenţi exemplare din ultima ediţie a *Ghidului Bucureştiului*. Petrecerea a fost dedicată sărbătoririi oraşului nostru dar şi parcului Cişmigiu care, aşa cum arată documentele, împlineşte 150 de ani de la inaugurare, astfel că evenimentul organizat în inima Capitalei a avut o dublă semnificaţie. (*Horia Frunză*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sâmbătă, 18 septembrie

♦ *orele 10^{00}* – Oferta Departamentului de Memorie locală al Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu" de a ghida grupuri de mici bucureşteni prin zona istorică Curtea Veche a stârnit interesul Şcolii generale Principesa Ileana din sectorul II al Capitalei. Un grup de elevi din cls. a VI-a, conduşi de dna prof. M. Constantinescu, a parcurs itinerariul sinuos cuprins în perimetrul străzilor Şepcari, Halelor, Calea Victoriei, Bdul Elisabeta şi Bdul I.C. Brătianu, oprindu-se să viziteze cele mai importante monumente istorice: ruinele Palatului Voievodal Curtea Veche, Biserica Curtea Veche, Biserica de Jurământ, Hanul lui Manuc, Hanul cu Tei, Hanul Gabroveni, Biserica Stavropoleos cu lapidariumul din incintă, Banca Naţională, Bursa, Banca Generală a Ţării Româneşti, Pasajul Villacrrose, Curtea Sticlarilor şi Crama Domnească.

Copiii au aflat cum arăta această zonă în secolele trecute, care au fost primele edificii înălţate aici, ce evenimente şi personalităţi au animat-o, dar şi ce calamităţi s-au abătut asupra locului; cum s-a transformat de-a lungul timpului remodelându-se funcţional şi estetic, după evoluţia societăţii, a nevoilor şi gusturilor bucureştenilor de atunci.

Călătoria copiilor s-a încheiat în Piaţa Universităţii, astfel că trecerea de la oraşul medieval la cel modern s-a realizat în locul unde, timp de secole, s-au concentrat cele mai înalte instituţii ale învăţământului românesc. (*Ana Maria Orăşanu*)

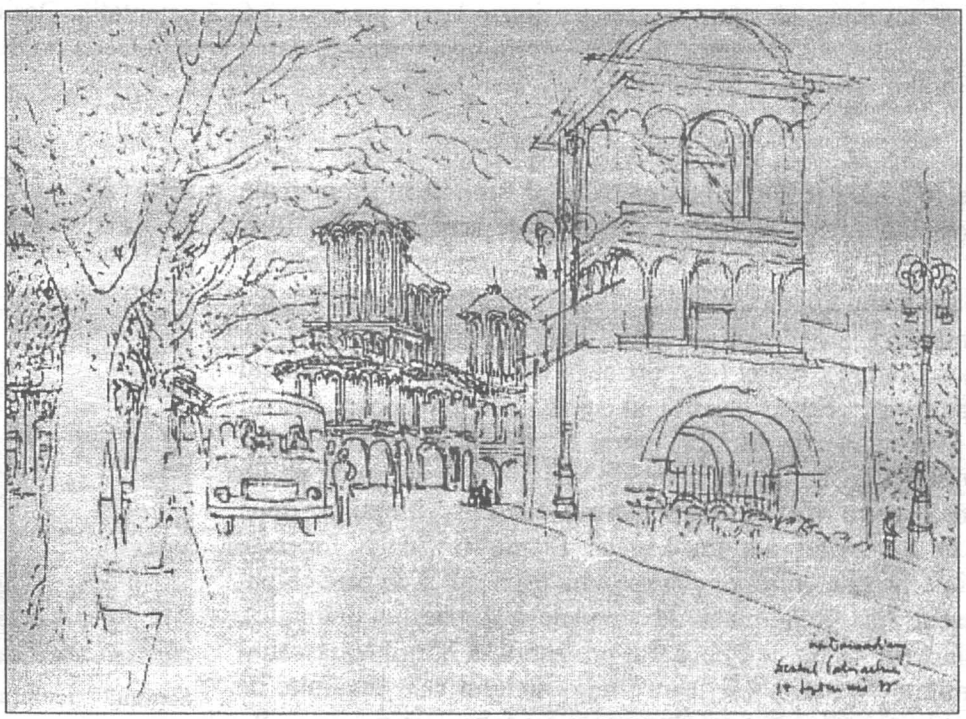

Cik Damadian: ***Dealul Patriarhiei***

Luni, 20 septembrie

♦ *orele 10^{00}* – **La dispoziţia dvs., Colecţia de Memorie locală**

Programul pregătit pentru "Ziua Bucureştilor" a început la Şcoala generală nr. 58 din sectorul II al Capitalei. Elevii cls. a III-a au avut ocazia să afle prime noţiuni de istorie locală, înainte chiar ca istoria să devină disciplină a programei lor şcolare.

Aşadar, pe lângă legenda lui Bucur întemeietorul care le este unora cunoscută, copiii au aflat despre începuturile oraşului, despre voievozii care au statornicit aici Capitala Ţării Româneşti şi, de asemenea, au văzut fotocopia celui mai vechi document emis în vremea lui Vlad Ţepeş prin care oraşul este numit, pentru prima oară, Bucureşti.

Apoi, imagini ale oraşului, aşa cum s-a dezvoltat şi transformat de-a lungul secolelor până la

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

înfăţişarea sa din zilele noastre, au fost receptate urmărind un interesant documentar, "Salutări din Bucureşti", alcătuit cu secvenţe de film vechi, ilustrate şi fotografii din Bucureştii de altădată.

Ghidul copiilor a fost dna arh. Ana Maria Orăşanu, iar întâlnirea anticipează un program de colaborare în probleme de istorie locală între Biblioteca Municipală şi şcolile bucureştene.

♦ *orele 14^{00}* – **"Bucureştii Vechi" – Expoziţie de cartofilie**

Nu întâmplător Biblioteca Tineretului a fost aleasă gazdă a acestei expoziţii realizată cu materiale cuprinse în Colecţia de Memorie locală "N. Iorga".

Intenţia organizatorilor, Departamentul de Memorie comunitară al Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu", a fost ca şi aici, publicul cititor format în majoritate din tineret şcolar să poată întâlni imagini de altădată, multe dispărute, ale Capitalei.

Expunând o parte din vechile cărţi poştale ilustrate ce alcătuiesc fondul de cartofilie, s-a realizat restituirea câtorva trasee în oraşul de odinioară. Calea Victoriei şi Piaţa Victoriei, Parcul Carol I cu întreg ansamblul de construcţii şi amenajări peisagere realizate la începutul secolului nostru, precum şi unele dintre cele mai spectaculare monumente de for public ce mobilau importante spaţii urbane, sunt numai câteva repere cuprinse în tematica expoziţiei.

Farmecul Bucureştilor de atunci răzbate prin tot ce transmit imaginile: înfăţişarea edificiilor, a trecătorilor, mobilierul urban şi mijloacele de transport, ca şi calitatea tehnică a fotografiilor de epocă.

Bănuim că am reuşit să stârnim interes printr-o lecţie prezentată fără ostentaţie. Dorim ca interesul să se îndrepte, deopotrivă către tema în sine, istoria bucureşteană, dar şi spre colecţia noastră de mărturii ce alcătuiesc Fondul memorial "N. Iorga". (*Ana Maria Orăşanu*)

♦ *orele 16^{00}* – La sediul "I.L.Caragiale" al Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu" a fost vernisată expoziţia de sculptură Ana Rus. Sunt expuse lucrări în gresie patinată (figuri alegorice, reprezentând măşti senine ale somnului şi anotimpurilor sub urmele devastatoare ale timpului, simboluri ale condiţiei vieţii contemporane devorate de tragedii şi incertitudini), bronz (un portret în basorelief al lui Corneliu Coposu), gips (portretele în basorelief negativ ale scriitorilor Mihail Sadoveanu, Mircea Eliade, Emil Cioran, o compoziţie reprezentând chipul filosofului Constantin Noica într-o viziune a cosmosului, pe un soclu imaginat ca un vraf de cărţi supuse eroziunii timpului, două medalioane în basorelief ale lui Mircea Eliade şi Eugen Ionescu, precum şi o interpretare antropomorfă a oului primordial, în care chipul copilului născut este întâmpinat de semnele unui destin dramatic), piatră artificială (în basorelief, portretul profesorului Virgil Vătăşeanu) şi în duraluminiu ("Reverie", în care liniile nudului sunt învăluite de calde reflexe, după legile modern-clasice ale modelajului).

"Somnul", sculptură de Ana Rus

Elevă a sculptorului Virgil Fulicea, absolventă a Institutului de arte din Cluj, în vremea când era condus de Romul Ladea, Ana Rus dovedeşte încă o dată prin această expoziţie, într-un spaţiu din vecinătatea cărţilor, virtuţile alese şi durabile ale şcolii plastice româneşti moderne, în care forme şi fizionomii îşi păstrează noblețea iar motivele sculpturale nu evadează din imperiul ideilor şi al interpretărilor condiţiei umane.

O expoziţie cu totul remarcabilă care prin valoarea lucrărilor expuse completează sugestiv cadrul cultural în care a fost organizată.

Despre artista Ana Rus şi despre lucrările expuse au vorbit arhitect Ana Maria Orăşanu, prof. Petre Oprea şi Ion Horea. (*I. H.*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

♦ *orele 16^{00}* – La Biblioteca "B.P. Haşdeu" a avut loc o prezentare cu tema **"Începuturile tiparului românesc"**. D-na Mariana Jaklovszky, specialist în carte veche, la Secţia Colecţii Speciale a Bibliotecii Naţionale, a vorbit celor prezenţi despre periodizarea istoriei tiparului în ţara noastră, despre tipografii începutului de drum, despre alfabetul chirilic.

Astfel, publicul a aflat că ceea ce se consemnează sub numele de carte veche este cartea apărută între 1508, anul primei cărţi tipărite la noi şi 1830, anul primelor tipărituri laice moderne.

S-a vorbit despre forma fixă a cărţii vechi, despre foile de titlu, comparându-se cea românească (concisă) cu cea rusă (cu închinăciuni întregii familii imperiale) şi cu cea germană (care rezuma conţinutul cărţii). S-a accentuat caracterul specific al foii de titlu româneşti, cu prezenţa pe verso a stemei ţării cu însemnele domnitorului în viaţă şi versuri la stemă.

Cu această ocazie s-a vorbit şi despre momentele Brâncoveanu şi Antim Ivireanu, accentul căzând asupra dimensiunii culturale a acestor momente.

Toate aceste informaţii au fost întregite cu fotografii ale unor foi de titlu, ale unor însemnări de pe cărţile vechi, însemnări dintr-o perioadă când hârtia era destul de scumpă, iar cartea se transforma în obiect de artă şi venerație.

Iubitorii de carte, interesaţi de informaţie rară şi erudită, au pus întrebări la sfârşit, ceea ce ne face să credem că istoria tiparului ortodox în această parte a Europei a părut celor prezenţi ca o aventură unică şi captivantă. (*Florin Preda*)

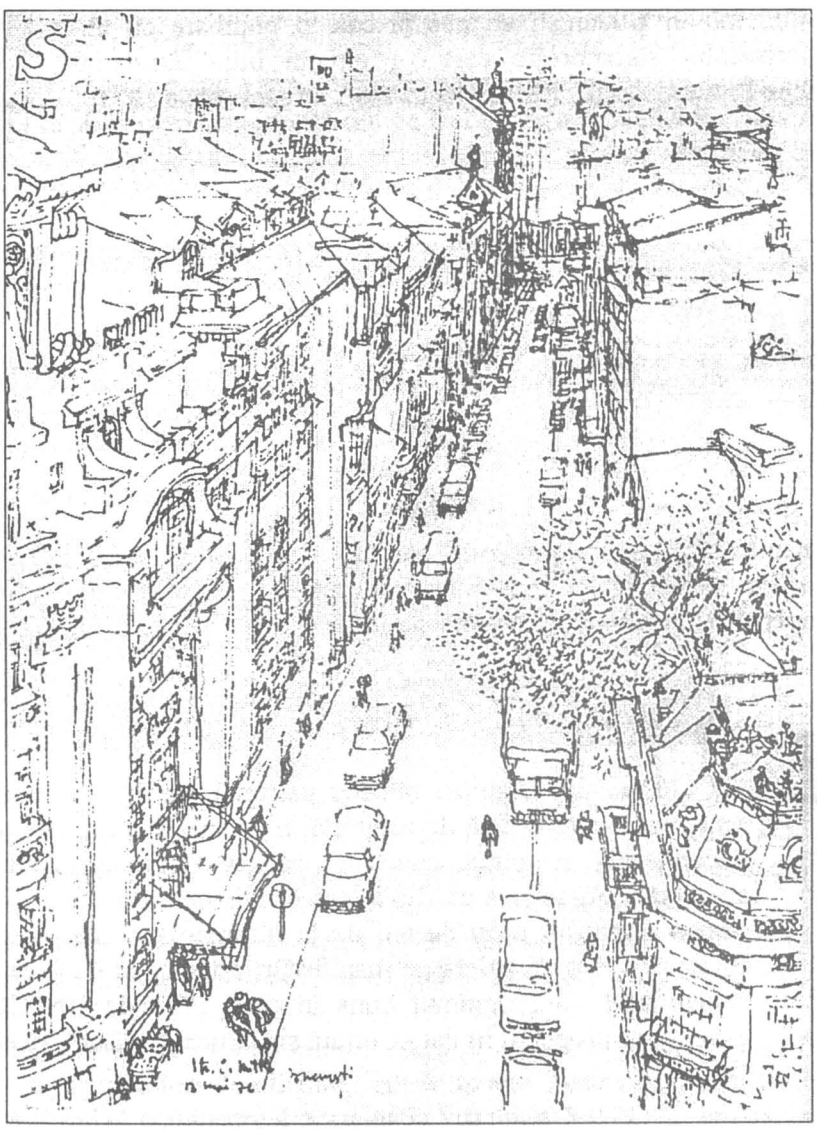

Cik Damadian: ***Strada C. Mille***

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Ecouri

"O idee inspirată a fost înfiinţarea Clubului Ziariştilor Bucureşteni. Organizatorii au dorit ca acest Club al Ziariştilor să se nască odată cu «Zilele Bucureştilor» pentru că actul care atestă documentar Bucureştiul este semnat de Vlad Ţepeş, iar «trasul în ţeapă» este la ordinea zilei în presă. Jurnaliştii din presa scrisă şi audiovizuală au ţinut să fie prezenţi la inaugurare, sperând ca aceasta să fie de bun augur pentru viitoarele întâlniri". ("Adevărul", 20 septembrie 1999)

"Se împlinesc, pe 20 septembrie 1999, 540 de ani de la prima atestare documentară a oraşului Bucureşti şi 50 de ani de când bucureştenii merg cu troleibuzul. Cu această ocazie Biblioteca Municipală Bucureşti şi Fundaţia pentru Tineret a Municipiului Bucureşti au pus la cale o plimbare cu un troleibuz special, împodobit sărbătoreşte care va circula între Primăria Capitalei şi Piaţa Pache Protopopescu". ("Evenimentul zilei", 15 septembrie 1999)

"Biblioteca Municipală «Mihail Sadoveanu» şi-a propus să scoată la lumină din memoria hrisoavelor istoria Bucureştiului (capitala tuturor românilor), culoarea ei inconfundabilă". ("Curierul naţional", 15 septembrie 1999)

"Programul «Zilele Bucureştiului», aflat la a şaptea ediţie, va cuprinde diverse manifestări culturale menite să aducă în memoria bucureştenilor principalele momente din istoria acestei Capitale europene". ("Cotidianul", 15 septembrie 1999)

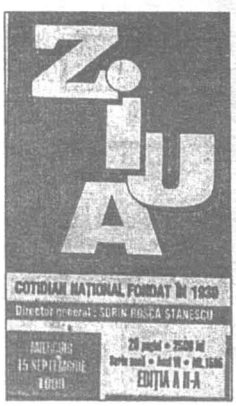

"Deşi Sf. Dumitru rămâne patronul spiritual al oraşului, data de 20 septembrie este o dată de referinţă în istoria Bucureştilor. Cu această ocazie bucureştenii au putut cunoaşte tradiţia Capitalei. Acţiunea «troleibuzul aniversar» organizată de Biblioteca Municipală Bucureşti şi RATB are loc cu ocazia împlinirii a 50 de ani de la înfiinţarea primei linii de troleibuz din Bucureşti. Bogata paletă de manifestări artistice şi de divertisment se află în concordanţă cu programul emis în anul 1992 de UNESCO, împreună cu Consiliul Europei, intitulat «Cultură şi Cartier»". ("Ziua", 15 septembrie 1999)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Vechea administraţie a Bucureştilor în secolele XVI-XVII: judeţul şi pârgarii

Acad. Paul CERNOVODEANU

Hrisovul slavonesc dat de Vlad Ţepeş la 20 septembrie 1459 în cetatea Bucureşti prezintă o valoare istorică deosebită, fiind cel dintâi izvor scris cunoscut atestând existenţa vechiului oraş de pe malurile Dâmboviţei. Desigur că acest document – de fapt un privilegiu de stăpânire asupra unor moşii pentru nişte boieri olteni – ar fi trezit un interes mult mai viu pentru istorici dacă ar fi oglindit fenomene legate de geneza oraşului, cum ar fi fost de pildă condiţiile ce au determinat crearea cetăţii Bucureşti, întinderea întregului ei hotar cu satele înconjurătoare sau caracterul relaţiilor dintre domnie, boierime, neguţătorii şi meşteşugarii noii aşezări de pe cursul inferior al Dâmboviţei.

Nu există nici un act de cancelarie domnească din veacul al XV-lea sau din prima jumătate a celui de al XVI-lea care să ateste de la început drepturile şi obligaţiile târgoveţilor bucureşteni (*dominium eminens*) asupra teritoriului oraşelor din Ţara Românească, ceea ce ne obligă să căutăm informaţii de această natură în izvoare ulterioare relative atât la Bucureşti cât şi la alte oraşe din Ţara Românească.

Legând comerţul balcanic şi cel dunărean cu restul ţării şi cu Transilvania, Bucureştii, născuţi ca o aşezare de meşteşugari şi neguţători în jurul unui târg, la intersecţia drumurilor ce luau diferite direcţii spre Curţile domneşti de la Câmpulung, Argeş sau Târgovişte, de-a lungul văii Prahovei sau a Teleajenului spre Braşov, sau urmând valea Ialomiţei spre Buzău şi Brăila, ajung treptat să dobândească spre sfârşitul veacului al XV-lea o importanţă din ce în ce mai accentuată în viaţa economică, socială şi politică a Ţării Româneşti. Cunoscutul cronicar polon Martin Cromner considera de altfel Bucureştii în această epocă ca fiind "cetatea cea mai de frunte a Ţării Româneşti" (*Dambroviciam arcem primariam*).

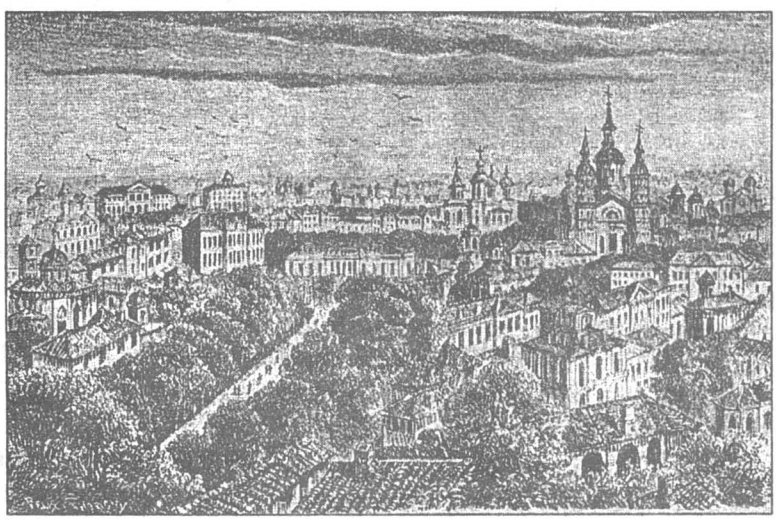

Vedere generală a Bucureştiului

Din volumul *Bucureştii vechi. Documente iconografice*

Bucureştii, ca şi celelalte oraşe din Ţara Românească – considerate de domni ca simple moşii şi proprietăţi ale lor personale – datorită condiţiilor economico-sociale specifice (adică dominaţia relaţiilor de producţie agricolo-pastorale şi slaba dezvoltare a producţiei interne meşteşugăreşti) agravate şi de monopolul economic al Porţii, nu au putut ajunge la o autoadministrare completă, ca oraşele din Transilvania. Ele s-au bucurat doar de drepturi de autoadministrare incomplete, conducerea fiind împărţită între autorităţile locale mandatare ale obştei târgului şi reprezentanţii puterii domneşti. Acest proces a dăinuit până la sfârşitul secolului al XVII-lea, când, datorită întăririi regimului nobiliar în Ţara Românească, semi-autonomia celor mai multe oraşe a fost desfiinţată de către domnie în favoarea reprezentanţilor ei şi a claselor dominante, adică marea boierime, negustorimea avută şi clerul mănăstiresc. În această dublă conducere a oraşelor în veacurile XV-XVII, organele locale administrative propriu-zise se ocupau de toate problemele ce ţineau de organizarea internă a oraşelor, iar reprezentanţii

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

domniei urmăreau îndeplinirea hotărârilor sfatului domnesc sau a unor decizii privind acele categorii de orăşeni (ca de pildă slujitorii), care nu ţineau de jurisdicţia organelor administrative propriu-zise.

În Ţara Românească oraşele erau conduse de un "judeţ" împreună cu un sfat comunal alcătuit din 12 pârgari, reflectând un simbolism religios generalizat în întreaga organizare administrativă a oraşelor europene în orânduirea feudală.

Deşi existenţa oraşului Bucureşti este atestată documentar încă de la 20 septembrie 1459, totuşi de la această dată şi până la 13 mai 1563, adică din a doua jumătate a veacului al XVI-lea de când datează prima carte a unui judeţ bucureştean cunoscută până astăzi, nu există nici o mărturie internă privitoare la organizarea administrativă a cetăţii de scaun de pe malurile Dâmboviţei.

Tot ceea ce se poate releva în această problemă se referă numai la atestarea prezenţei unui dregător în conducerea oraşului în veacul al XVI-lea, anume *Vornicul*, care exercita anumite atribuţii juridice în conflictele dintre străini, în cetatea de scaun a Ţării Româneşti.

Seria judeţilor de Bucureşti, adică a căpeteniilor administrative ale oraşului se deschide cu un anume Necula, fiul lui Bobanea; în total ni s-au păstrat, în original sau în cópii, un număr de 58 de cărţi ale oraşului (adică documente de la judeţi, pecetluite cu sigiliul Bucureştilor), între 13 mai 1563 şi 10 martie 1699.

Înainte de a trece la examinarea atribuţiilor administrative ale judeţilor în viaţa internă a oraşului Bucureşti, vom încerca să înfăţişăm câteva date în legătură cu alegerea, originea şi poziţia lor socială.

Prima problemă care se pune este aceea a duratei mandatului judeţului precum şi a datei la care se făcea alegerea sa. În această privinţă, documentele contemporane oferă unele posibilităţi de a afirma cu destulă siguranţă, că judeţii erau aleşi *anual*, iar data alegerii lor şi a intrării în slujbă se schimba de la oraş la oraş, în funcţie de sărbătorirea hramului protector al oraşului. Acelaşi proces de eligibilitate anuală a judeţilor trebuie să fi avut loc şi la Bucureşti, unde întâlnim de pildă pe judeţul Stan în funcţie la 30 mai 1589 şi pe Vâlcan la 15 februarie 1590, sau pe Ianiu la 17 iulie 1625 şi pe Dumitru la 29 aprilie 1626, sau tot pe Dumitru la 23 decembrie 1631 şi pe Gherghe la 1632.

Întreaga activitate a organelor administrative ale oraşului (judeţ şi pârgari) era legată – într-o vreme când ideologia religioasă era atotputernică – de biserica "pazarului" de lângă Curtea domnească. Aici se făcea alegerea judeţului, în fiecare an, probabil primăvara, cam pe la Sf. Gheorghe. Tot în biserică i se încredinţau judeţului însemnele demnităţii sale, catastiful oraşului, în care se treceau schimbările de proprietăţi şi sigiliul oraşului.

Este de crezut că şi la Bucureşti sigiliul se păstra la început în biserica din "pazar", pentru că şi la Câmpulung era ţinut la Bărăţie sau la mănăstirea Negru Vodă, după cum judeţul se alegea dintre catolici sau ortodocşi. De asemenea se ştie că la Argeş, sigiliul se "găzduia" la mănăstire. Cum la Bucureşti în secolul al XVI-lea sigiliul oraşului înfăţişa pe Maica Domnului (bust) cu pruncul, este logic că acea biserică din "pazar" să fi purtat hramul Maicii Domnului. În primele decenii ale secolului al XVII-lea, deşi biserica din "pazar" dispăruse şi nu mai fusese reconstruită, judeţii oraşului au menţinut un timp (între 1615-1634) în tiparul sigilar al oraşului amintirea vechiului "patronaj" al Maicii Domnului, înfăţişată de astă dată nu după tiparul vechi, pierdut, ci aşa cum era obişnuit zugrăvită pe zidurile bisericilor, aşezată pe tron cu pruncul pe braţul drept sau stâng.

Subordonându-se însă din ce în ce mai evident domniei, către mijlocul secolului al XVII-lea, administraţia orăşenească a adoptat protecţia de mai mare prestigiu a bisericii Curţii domneşti, ce purta hramul Bunei Vestiri, redat în cel de al doilea şi ultimul tip sigilar al oraşului Bucureşti în perioada 1653-1698.

Absenţa unei cancelarii pentru desfăşurarea normală a activităţii administrative bucureştene şi păstrarea arhivei – aşa cum au existat de pildă acele *Bürgerhaus, Rathaus* sau *Stadthaus* (Primării), în oraşele ardelene – a constituit o mare lipsă a vechii noastre organizări orăşeneşti, deoarece relativ puţine cărţi ale judeţilor şi pârgarilor s-au mai păstrat până astăzi, majoritatea dispărând cu timpul în răzleţirea celor cinci secole trecute, prin incendii, invazii, pierderi sau furturi, iar tipare sigilare ale oraşului din veacurile XVI-XVII nu s-au mai păstrat deloc.

În ceea ce priveşte personalitatea unora dintre judeţii bucureşteni dispunem de date documentare foarte sumare asupra lor şi acelea întâlnite în mod întâmplător. Singurii judeţi pentru care există o asemenea documentaţie, ca de pildă Seman din Săcşor, Dumitru, fiul lui Rahnea sau Gherghina al Brânduşei, din secolul al XVII-lea, ne îndreptăţesc să afirmăm că judeţii erau în general recrutaţi din

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

rândul târgoveţilor avuţi, ştiutori de carte şi cunoscători ai practicilor juridice, dispunând de moşii, case şi prăvălii; deseori datorită funcţiei dobândite averea lor sporea, în aşa fel încât descendenţii lor ajungeau să pătrundă chiar în rândurile micii boierimi. Astfel se ştie că nepotul de fiu al judeţului Seman a fost cunoscutul logofăt şi cărturar Stoica Ludescu, omul de casă al Cantacuzineştilor, pe care documentele vremii ni-l arată ca moştenitor atât al bunurilor bunicului său (prăvălii, case şi pivniţe) cât şi pe acelea ale părinţilor săi Şerban logofătul şi Stanca. Se ştie de altfel că Seman judeţul şi-a avut casele moştenite apoi de nepotul său Stoica Ludescu, în apropierea bisericii Colţei de mai târziu; locul acestor case a fost transmis apoi prin moştenire boierilor Bărbăteşti, apoi prin vânzare Racoviţeştilor, ajungând până în cele din urmă în stăpânirea postelnicului Constantin Suţu care a ridicat aici palatul ce adăposteşte astăzi Muzeul de istorie şi artă al municipiului Bucureşti.

Uneori, unii din judeţi semnând ca martori în diferite zapise ale târgoveţilor, îşi întăreau iscălitura cu pecete proprie (aşa cum am întâlnit de pildă pe judeţii Gherghina şi Dragotă), deoarece legenda sigiliilor oraşului nu menţiona în text nici numele, nici instituţia judeţului şi a pârgarilor. În general legenda sigiliilor era alcătuită sau dintr-un text religios în legătură cu hramul invocat şi reprezentat în emblemă sau cuprindea menţiunea sumară cu numele târgului sau oraşului pentru care a fost făurit sau căruia îi aparţinea ("Această pecete de oraş Bucureşti" sau "Pecete de oraş de Bocoreşte" 1626 etc.). Există un singur sigiliu bucureştean din secolul al XVII-lea cu hramul obişnuit al Bunei Vestiri, având o legendă în care apare numele judeţului şi menţionarea celor 12 pârgari, precum şi data intrării în funcţie a acestui dregător: Gherghina judeţului cu 12 pârgari leat 7152 [1643/1644].

Bucureştii la 1868

Din volumul
Bucureştii vechi. Documente iconografice

În ceea ce priveşte pârgarii, datele de care dispunem sunt şi mai sărăcăcioase, necunoscând decât câteva documente orăşeneşti care să ateste nominal pe pârgari, menţinuţi în mod curent în anonimat. Astfel la 12 decembrie 1666 pârgarii Toma, Badea, Stoian din Sârbi, Stan, Dan şi Pitea recrutaţi de obştea târgoveţilor – fără nici o determinare a profesiunii însă – semnează alături de alţi martori în cartea oraşului. Într-un alt document din 20 mai 1672 apare ca martor la o vânzare de prăvălii în Bucureşti către Andruţ neguţătorul, probabil acelaşi Toma pârgarul, amintit mai sus.

Pârgarii, întotdeauna în număr de 12, aleşi şi ei de obştea oraşului în condiţii pe care nu le cunoaştem – având în fruntea lor un *vătaf* la sfârşitul veacului al XVII-lea – ajutau şi controlau pe judeţ în activitatea sa, erau delegaţi la faţa locului pentru a împăca certurile şi neînţelegerile dintre târgoveţi, depuneau mărturii la hotărnicii, serveau ca jurători la judecăţi şi semnau, câteodată, împreună cu judeţul, cărţile oraşului, alături de ceilalţi martori preoţi, neguţători, meşteşugari, slujitori etc.

De foarte multe ori, actele orăşeneşti erau emise nu numai în numele judeţului şi al celor 12 pârgari, ci şi al altor categorii de locuitori: preoţi, neguţători, la care se adăugau fără altă specificare "orăşenii" şi adeseori "bătrânii"; prezenţa acestora drept coemitenţi ai judeţilor dovedeşte existenţa a ceea ce s-a numit şi "sfatul mare", faţă de "sfatul mic" sau "sfatul" propriu-zis, alcătuit numai din pârgari.

În ceea ce priveşte atribuţiile organelor administrative orăşeneşti în viaţa internă a Bucureştilor, ele erau multiple.

Una dintre cele mai importante, prin care se sublinia autoritatea acestora în oraş, era dreptul de

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

judecată. Acest lucru îl specifică cu toată tăria hrisovul lui Gheorghe Vodă Duca din 25 decembrie 1673 prin care hotărăşte ca pârcălabii – deci reprezentanţi ai domniei – să nu aibă dreptul de a se amesteca în judecăţile orăşenilor, pe care trebuiau să le judece numai judeţul, pârgarii şi bătrânii oraşului.

Reprezentanţii oraşului erau aceia care judecau toate pricinile ivite între târgoveţi, fie că era vorba de o proprietate aflată în oraş sau în afara oraşului, fie că era vorba de conflicte de altă natură decât cele privind proprietatea.

De multe ori judeţii judecau chiar atunci când cele două părţi nu erau locuitori ai oraşului Bucureşti, dar obiectul procesului se afla în oraş, aşa cum ne-o dovedeşte cartea judeţului Vladul din 18 iulie 1628 care judeca pâra intervenită între mănăstirea Cernica, Ionaşco comisul şi Fota din Târgovişte, pentru un loc în Bucureşti al popii Neagului.

Tot în atribuţiile organelor administrative orăşeneşti intra şi aceea de a urmări fixarea şi strângerea dărilor datorate de orăşeni şi, în special, a birului. Nu cunoaştem documente care să ne arate în mod precis criteriile de fixare şi de strângere a dărilor în oraş. Faptul, însă, că în atribuţiile organelor orăşeneşti intra şi organizarea fiscală reiese din documente ce nu se supuneau autorităţii fiscale a organelor administrative orăşeneşti. Printre acestea erau câteva proprietăţi mănăstireşti din oraş, slujitori şi unii preoţi, în special de la biserica domnească a Curţii.

Una din atribuţiile organelor orăşeneşti pentru care dispunem de cele mai multe ştiri documentare este însă aceea privitoare la confirmarea tranzacţiilor făcute în Bucureşti, a daniilor şi a moştenirilor lăsate de târgoveţi. Judeţul şi pârgarii erau cei care confirmau orice schimbare de proprietate survenită în Bucureşti, fie că era vorba de boieri, mănăstiri sau orăşeni şi uneori chiar vânzările sau cumpărările de proprietăţi din afara oraşului, atunci când împricinaţii erau bucureşteni.

În total s-au păstrat pentru perioada 1563-1699 24 cărţi ale oraşului Bucureşti, de întărire a proprietăţilor diferiţilor neguţători, meşteşugari sau târgoveţi fără profesiune definită în oraş, 15 cărţi de întărire pentru proprietăţi boiereşti şi 8 cărţi de întărire pentru proprietăţi mănăstireşti, cu totul 47 de cărţi orăşeneşti din 58, câte ni s-au păstrat până astăzi.

Chiar cea mai veche carte de judeţ cunoscută până în prezent, aceea a lui Necula al lui Bobanea din 13 mai 1563, constituie o întărire către Ghergoman grecul a unei prăvălii de lângă biserica Curţii domneşti din "pazar" (piaţă).

Printre atribuţiile judeţilor şi ale pârgarilor din Bucureşti mai trebuie să menţionăm, în legătură cu confirmarea diferitelor stăpâniri în oraş şi operaţiile de hotărniciri ale locurilor de case, pivniţe şi prăvălii şi legalizarea lor prin cărţi ale oraşului.

Nu putem însă încheia tratarea organizării administrative a oraşului Bucureşti în veacurile XVI-XVII fără a aminti şi de participarea reprezentanţilor domniei la conducerea oraşului, deoarece, după cum am mai amintit în cursul expunerii, oraşul Bucureşti, în calitate de proprietate personală a domnului, nebucurându-se de o autoadministrare completă, se afla sub dubla jurisdicţie a organelor locale şi a reprezentanţilor puterii domneşti.

Reprezentanţii domniei nu se amestecau însă în întreaga viaţă internă a oraşului, ei urmărind numai îndeplinirea hotărârilor domneşti şi încasarea veniturilor cuvenite domniei. În unele cazuri, participau alături de reprezentanţii oraşului la diferite acţiuni privind pe slujitorii din oastea domnească.

Printre reprezentanţii domniei, rolul cel mai înalt în ierarhia gradelor pentru Bucureşti îl deţinea vornicul, cu atribuţii juridice de instanţă superioară în conflictele ivite în oraş, mai ales între categorii de locuitori care ieşeau de sub jurisdicţia organelor administrative orăşeneşti, ca de pildă slujitorii domniei, iar uneori acest dregător avea funcţii fiscale de strângere a birurilor de la unii orăşeni.

Dintre dregătorii domneşti inferiori cu atribuţii mai mult de hotarnici şi de coasociaţi ai judeţului şi pârgarilor în delimitări de proprietăţi, întâlnim pe pârcălab, pe al doilea vornic şi pe al doilea portar, aceasta până la mijlocul veacului al XVII-lea, deoarece după 1653, judeţii şi pârgarii apar într-un rol de subordonare faţă de toţi dregătorii domneşti.

În afară de aceşti reprezentanţi ai domniei, găsim menţionate în Bucureşti şi o serie de "slugi domneşti", fără o determinare precisă, care îndeplineau diversele sarcini date de domn şi în special strângerea dărilor.

În decursul veacului al XVII-lea, începând din 1642, în vremea domniei lui Matei Basarab, apar şi alţi dregători domneşti în viaţa oraşului Bucureşti, a căror sferă de acţiune însă nu se limita doar la administrarea oraşului. Aceştia sunt "ispravnicii de scaun", al căror număr varia de la doi la trei şi atingea

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

maximum pe acela de cinci, constituind un fel de consiliu de regenţă – ceea ce s-au numit în secolele XVIII şi XIX "caimacami" – adică locţiitori ai domnului în timpul absenţei sale din oraş sau chiar din ţară, cu largi atribuţii executive şi jurisdicţia asupra întregii ţări. Deşi ispravnicii de scaun nu se amestecau aparent mai mult decât domnia în treburile oraşului, totuşi recrutarea lor din sânul marii boierimi şi al celor mai de frunte dregători ai Divanului (mari logofeţi, mari vornici etc) interesaţi în stăpâniri de locuri şi proprietăţi în Bucureşti în dauna târgoveţilor de rând contribui la întărirea poziţiilor boierimii în oraş şi la continua slăbire a semi-autonomiei oraşului, prin scăderea autorităţii judeţilor şi a pârgarilor.

La începutul secolului al XVIII-lea dispare semi-autonomia Bucureştilor, iar funcţiile judeţilor şi pârgarilor sunt desfiinţate de domnie, conducerea oraşului fiind atribuită exclusiv dregătorilor domneşti.

Cauzele acestui fenomen trebuiesc căutate în procesul general de prefaceri economico-sociale prin care a trecut cetatea de scaun a Ţării Româneşti în a doua jumătate a secolului al XVII-lea, în perioada de consolidare a regimului nobiliar instaurat de marea boierime.

După ce şi-a stabilit reşedinţa unică şi definitivă la Bucureşti în 1659, domnia a dus o politică de accentuată sprijinire a procesului de infiltrare a boierimii în oraş. Stăpâni pe puterea economică, ca posesori de întinse domenii funciare, marii boieri s-au văzut angajaţi într-o continuă luptă pentru obţinerea dregătoriilor importante, care le asigurau dominaţia politică. De aceea, odată cu părăsirea Târgovişte ca cetate de scaun, boierii de frunte ai Divanului şi-au strămutat locuinţa la Bucureşti, spre a fi în apropiere de domn şi a-şi păstra poziţia dominantă în stat.

Pe de altă parte, nevoia din ce în ce mai pronunţată de a-şi desface surplusul produselor agricolo-pastorale pe piaţa oraşului a împins pe boieri la cumpărarea masivă de terenuri în Bucureşti, pe care să-şi construiască hanuri şi prăvălii, pivniţe etc. Pentru aceasta, fie că sileau pe târgoveţii de rând, meşteşugarii sau neguţătorii mărunţi să se despartă de locurile centrale, fie că înduplecau pe domn, care exercita dreptul de proprietate supremă asupra oraşelor, să le dăruiască suprafeţe întinse în oraş, alungând prin violenţă pe locuitorii aşezaţi, cu ştirea domniei, de multă vreme pe ele.

În a doua jumătate a veacului al XVII-lea, alianţa dintre domni, marea boierime şi clerul înalt s-a lovit adesea de organele administrative ale obştei târgoveţilor din Bucureşti, care au luat apărarea orăşenilor în desele conflicte cu stăpânirea. Administraţia oraşului – îndeplinită de judeţ şi pârgari – a venit adesea în faţa domnilor cu pâre îndreptăţite împotriva boierilor, egumenilor sau dregătorilor domneşti abuzivi. Regimul nobiliar instaurat de marea boierime în oraş – ca şi în restul ţării de altfel – a încercat în fel şi chip să limiteze autoritatea judeţilor şi a pârgarilor, plasându-i aproape în permanenţă în această vreme sub dependenţa dregătorilor subordonaţi domniei, al doilea portar şi vornic, iar ispravnicii scaunului domnesc, recrutaţi din boierii de frunte ai Divanului, au sprijinit în judecăţile lor ori de câte ori au putut pe boieri şi pe slujitorii domneşti împotriva târgoveţilor de rând. Boierimea şi-a atras în această acţiune de partea sa chiar şi negustorimea avută, încercând să substituie autorităţii judeţului şi a pârgarilor în ultimul deceniu al secolului al XVII-lea pe aceea a staroştilor de neguţători. Este caracteristic chiar faptul că cel din urmă document menţionând pe Şerban judeţul în funcţie la 10 martie 1699 nu mai este o carte a oraşului întărită cu sigiliul Bucureştilor, ci o carte de hotărnicie obişnuită, fără peceţi, a proprietăţilor bisericii Sf. Gheorghe Vechi, în care Şerban apare neînsoţit de pârgari şi amintit ultimul după şase boieri hotarnici, deci într-o poziţie de vădită subordonare.

Până în cele din urmă, pentru ca marea boierime, negustorimea înstărită şi înaltul cler să poată profita nestingherite de privilegiile lor în Bucureşti, iar dregătorii domneşti să nu mai fie stânjeniţi în exercitarea atribuţiilor fiscale şi juridice în favoarea claselor dominante de către organele reprezentând vechea autonomie a oraşului care le făcea opoziţie, Constantin Vodă Brâncoveanu n-a mai tolerat după 1701 instituţia judeţului şi a celor 12 pârgari, aleşi anual de obştea târgoveţilor pentru administrarea Bucureştilor, trecând sarcinile lor asupra marelui agă, a marelui căpitan de dorobanţi şi a altor dregători domneşti.

În felul acesta, datorită poziţiei dominante câştigată de marea boierime în viaţa internă a Bucureştilor, încetează semi-autonomia oraşului, odată cu secolul al XVIII-lea deschizându-se o nouă etapă în istoria sa administrativă, bazată pe o organizaţie autoritar-nobiliară, dependentă direct de domnie, în condiţiile regimului fanariot împământenit în Ţara Românească la 1716.

(Comunicare prezentată la Simpozionul ştiinţific "Bucureşti – memorie comunitară", 17 septembrie 1999)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bucureştii de altădată

Călători străini ai epocii regulamentare

Acad. Paul CERNOVODEANU

Charles de Bois le Comte

Între 10 şi 18 mai 1834 a venit la Bucureşti trimisul special al guvernului francez, baronul Charles de Bois le Comte (1756-1863) într-o misiune de recunoaştere în Principatele Dunărene, după ce fusese în Egipt cu o anchetă asemănătoare pe lângă Mehmet Ali; el a avut aici convorbiri cu principalele personalităţi politice ale ţării, cum erau vornicul Gheorghe Filipescu, Văcărescu, Nicolae Mavros, Mitropolitul Grigore şi alţii. Despre Capitala Ţării Româneşti, raportul adresat ministrului de externe al Franţei, contele de Rigny, cuprindea următoarele date: "Bucureştii, pustiiţi de războaie, de tulburările civile şi de focuri, se refac repede. Amestec de palate frumoase şi de colibe sărmane, când sub înfăţişarea unui mare sat şi când sub aceea a unui oraş european, această aşezare are în întregimea ei aparenţa şi aerul unei capitale. Luxul exagerat care domneşte aici s-a dezbărat de înfăţişarea sa asiatică, fiind mai apropiat de moravurile noastre; el era întreţinut odinioară prin marile bogăţii pe care le strângeau boierii din dregătoriile publice. Astăzi însă, venitul acestor funcţii fiind limitat, boierii rămân cu averile risipite din cauza dezmăţului şi incapacităţii lor... Ca stare de spirit, nu s-ar putea spune că există o adevărată opinie publică în capitala Munteniei. Este un amestec de principii, de idei şi de moravuri opuse. E icoana pestriţă a unei epoci de tranziţie care n-a ajuns încă la o opinie dominantă, la idei prezente, la o regulă generală de predare şi expresie; e o nesiguranţă generală asupra drepturilor, îndatoririlor şi datoriilor, un amestec de idei franceze şi ruseşti, de independenţă şi slugărnicie, de liberalism şi de privilegii boiereşti, pe lângă câteva idei turceşti în toată brutalitatea lor..."

Adrien Louis Cochelet

Analiza spiritului societăţii bucureştene, de către Bois le Comte, poate fi comparată cu cea a unui alt diplomat francez, mai sumar schiţată, şi anume a lui Adrien Louis Cochelet (1788-1858). Numit la 19 august 1834 consul general al Franţei la Bucureşti, el şi-a luat postul în primire la sfârşitul anului, funcţionând până în septembrie 1836, când a părăsit ţara, întorcându-se la Paris.

"... La orele 5 seara" scrie Cochelet "am intrat în Bucureşti... Era într-o duminică, la ora plimbărilor. Am constatat o mare îmbulzeală de caleşti vieneze, parcurgând în toate direcţiile străzi foarte murdare; trăsurile erau pline de femei tinere şi frumoase, îmbrăcate foarte elegant după moda pariziană... Aceste cucoane erau însoţite de o grămadă de tineri, purtând costume luxoase europene... Te-ai fi putut crede într-o mare capitală a Europei, dacă contrastul între lux şi mizerie n-ar fi fost atât de izbitor. După ce am străbătut câteva străzi noroioase, rău pavate în mai multe locuri, şi mai prost podite într-altele, unde buşteni groşi puşi de-a curmezişul îmi zguduiau înspăimântător trăsura, am ajuns la Consulatul Franţei..." Călătorul a trecut în revistă şi magazinele franţuzeşti din Bucureşti, precum şi institutele franceze de educaţie interesându-se de programul cursurilor colegiului Sf. Sava.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Saint Marc Girardin

Acelaşi contrast între sărăcie şi bogăţie, civilizaţie şi rămăşiţele primitivismului oriental au fost relevate în 1836 şi de un alt literat francez, scriitorul şi politicianul Marc Girardin zis Saint-Marc (1801-1873), profesor de literatură la Sorbona şi membru al Academiei Franceze.

"Ceea ce sare în ochii străinului la Bucureşti" scrie autorul "este curioasa deosebire dintre locuinţe. Închipuiţi-vă câteva dintre cele mai prăpădite maghernițe de ale noastre, iar în mijlocul lor palate strălucite, fără nici un alt fel de clădiri care să facă o trecere între cocioabe şi palate; apare când o înfăţişare de sat, când una de Capitală, iată ceea ce este Bucureşti. Cele mai murdare dugheni învecinează casele cele mai arătoase; ieşi dintr-o locuinţă care-ţi aminteşte vreuna dintre cele mai frumoase clădiri ale Parisului sau ale Vienei, şi dai de o păcătoasă cocioabă de lemn şi mergi pe străzi rău podite, în care te înfunzi în praf şi în noroi până la glezne... La Bucureşti nu mergi pe jos, te sui numai în trăsură, picioarele sunt un lux, iar trăsura un lucru necesar; aceasta nu este o glumă, deoarece trăsura reprezintă singurul mijloc de a putea scăpa de înfiorătoarele grămezi de noroi din timpul iernii şi de praful care te îneacă vara; mai mult chiar, trăsura este semnul de recunoaştere al omului de vază". Dar Girardin observă şi începerea pavării străzilor principale: "Totuşi în prezent, trăsura îmi apare ameninţată, ca şi multe alte lucruri care ţin de vechea stare a societăţii. S-a început pavarea străzilor, renunţându-se la podirea lor. Se înţelege că dacă drumurile se vor îmbunătăţi, trăsura va deveni mai puţin folositoare... Bucureştii pavându-şi uliţele, aceasta înseamnă că se va putea merge pe jos, fără să fii cerşetor sau ţigan..."

"... Această societate plămădită din contraste şi plină de ridicări şi scăderi" continuă călătorul "această învecinare a colibei cu palatul, a căruţei cu caleaşca, acest corp care pare a nu avea decât cap şi coadă este pentru noi un veşnic lucru de mirare. După inegalitate, ceea ce izbeşte mai mult pe un străin la Bucureşti este amestecul şi felurimea îmbrăcămintii. Printre bărbaţi câţiva şi-au păstrat îmbrăcămintea orientală; alţii poartă haine europene şi aceste două feluri de îmbrăcăminte se întâlnesc chiar în aceeaşi familie... Cât despre femei, ele au adoptat de mult moda europeană..."

În concluzie Saint-Marc Girardin arată: "Principatele trec în momentul de faţă printr-o criză ciudată; o ţară ce răsuflă eliberată de jugul turcesc şi se îndreaptă către o mare propăşire, fără a putea şti însă, care va fi destinul ei politic, un guvern reprezentativ sub supravegherea şi protectoratul Rusiei, o societate ce se zbate între vechile ei obiceiuri orientale şi noile moravuri europene, care a luat din civilizaţia apuseană mai mult formele exterioare şi eleganţa decât spiritul şi caracterul ei, o tranziţie generală în toate direcţiile, în case, în costume, în legi şi chiar în limbă; iată spectacolul pe care-l înfăţişează Principatele în momentul de faţă".

Biserica Batiştei .
Din volumul *Bucureştii vechi. Documente iconografice*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

C.B. Elliot

Vicarul englez C.B. Elliot, călător pe Dunăre în 1835, în drum spre Rusia, deşi nu a trecut prin oraş, i-a consacrat totuşi câteva rânduri: "Bucureşti, capitala Ţării Româneşti şi reşedinţa Domnului, numără o populaţie de vreo 100.000 de suflete. Locuitorii sunt împărţiţi în două clase, bogaţii şi săracii: bogaţii se dedau trândăviei şi intrigilor politice, iar săracii se află într-o stare de mizerie abjectă şi degradare".

Nathaniel Burton

Preotul irlandez Nathaniel Burton, care a trecut prin Bucureşti între 22 şi 25 iunie 1837, în drumul său de întoarcere spre patrie, după o lungă călătorie făcută în Egipt şi Turcia, a observat, printre altele, că locuitorii cei mai de vază ai Capitalei au reşedinţele prin împrejurimile oraşului clădite în stil francez sau italian şi înconjurate de curţi şi grădini.

De asemenea, în cele două scrisori din 1837 ale călătorului Karl Ritter, acesta descrie în acelaşi chip binecunoscut nouă viaţa societăţii bucureştene, petrecerile boiereşti, contrastele sociale şi abuzurile protipendadei, precum şi înfăţişarea generală a oraşului, în care este relevată prezenţa librăriei deschisă de Walbaum şi Weise.

Auguste Raffet

Tot atât de preţioase pentru ilustrarea vieţii bucureştene precum şi a monumentelor celor mai pitoreşti din oraş sunt şi gravurile publicate cu comentarii, în albumul alcătuit de Raffet.

Pictorul francez a fost unul dintre artiştii care au îndrăgit ţara noastră şi poporul ei. Arta sa profund realistă ne-a înfăţişat chipuri din toate straturile sociale, dar mai cu seamă din popor, desenând ţărani, surugii, sacagii, preoţi de ţară, lăutari ş.a. Tot atât de preţioase sunt schiţele sale, mai târziu litografiate, înfăţişând două din vechile noastre biserici, disprețuite uneori de străinii călători.

Iată comentariile sale, însoţind binecunoscuta gravură ce prezintă biserica Sf. Gheorghe Nou, executată la 13 iulie 1837:

"Această biserică îţi redă imaginea planului, adoptat în general de edificiile religioase mai de seamă din Ţara Românească. Impunătoare mai mult prin mărimea lor decât prin desăvârşirea amănuntelor, aceste lăcaşuri sunt foarte rar clădite din materiale trainice. Materialul cel mai obişnuit este cărămida tencuită cu var, de unde reiese puţina rezistenţă a ornamentelor arhitecturale. Acelaşi lucru se întâmplă cu toate casele din Bucureşti; construite cu o oarecare pretenţie, le cade tencuiala în fiecare iarnă şi ajung repede într-o stare de dărăpănare supărătoare vederii. Nimic nu este mai întristător decât o ruină proaspătă. Biserica Sf. Gheorghe, despre care vorbim aici, are o tindă împodobită cu zugrăveli în stil bizantin, printre care se ghiceşte faţa aproape ştearsă a fericitului ei ctitor. Această biserică este înconjurată de multe acareturi ce altădată alcătuiau o mănăstire, dar care astăzi folosesc drept ateliere pentru diferite meşteşuguri. Un fabricant de trăsuri ocupă o parte din curte".

Despre gravura ce înfăţişează biserica Grecilor sau a lui Ghiorma Banul, desenată la 15 iulie, Raffet spune: "Acest mic lăcaş, închis într-o incintă îngustă şi înconjurat de un cimitir sărăcăcios, se deosebeşte mai ales prin zugrăvelile care acoperă zidăria exterioară din care nu se mai văd decât rămăşiţe, mult prea şterse pentru a le putea preţui. Stilul clădirii reaminteşte destul de bine pe acel al moscheelor de mică

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

însemnătate. Bucureştii au un număr mare de biserici; aceea al cărei desen îl vedem aici este aşezată în mahalaua cea mai populată a acestui mare oraş".

Printre alte schiţe desenate de Raffet la Bucureşti se numără şi cele ce înfăţişează şedinţa "Obşteştei Adunări" din 15 iulie 1837, infanteria românească defilând în pas alergător pe câmpul de exerciţii de la Cotroceni şi hora jucată de muzicanţii regimentului 2 în grădina lui Scuffa, în faţa Domnului Alexandru Ghica. Pe calcurile rămase nepublicate şi păstrate până astăzi în Cabinetul de stampe al Bibliotecii Naţionale din Paris, pictorul francez a mai schiţat diferite chipuri de boieri, militari, tamburi-majori, interiorul casei lui Scuffa, o cucoană în salon ş.a.

După expediţia ştiinţifică a lui Damidov şi a colaboratorilor săi, s-au perindat o altă serie de călători străini prin Bucureşti, de mai mică însemnătate.

Gustav von Schüller

Astfel, la 8 februarie 1838 a sosit în oraş savantul german Gustav von Schüller, profesor de mineralogie la Universitatea din Jena care a întreprins mai multe cercetări prin ţară, în special la Baia de Aramă. Cu ocazia venirii sale în Capitală, el a formulat anumite teorii, publicate ulterior într-o lucrare în legătură cu cutremurul ce devastase Bucureştii cu puţin timp înaintea sosirii sale în oraş, la 11/23 ianuarie.

"Ermitul din Gauting"

Un alt călător german, scriitorul Karl Theodor baron von Hallberg-Broich (1768-1862) ascuns sub pseudonimul ciudat de "Ermitul din Gauting", a trecut şi el prin Bucureşti fără a lăsa însă vreo descriere deosebită, amintind de acelaşi amestec de palate şi bordeie, grădini lângă maidane, străzi podite şi noroioase, boieri şi cucoane plimbându-se în trăsuri ş.a.

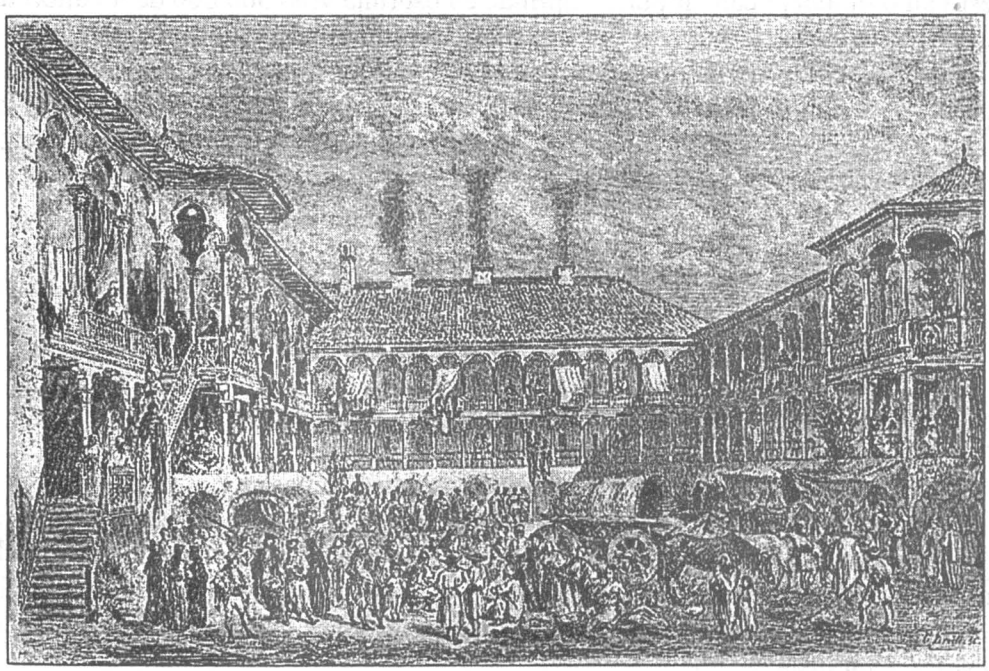

Hanul lui Manuc.
Din volumul *Bucureştii vechi. Documente iconografice*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Auguste Labatut

Francezul Auguste Labatut a venit la Bucureşti în octombrie 1837, cu care prilej el relevă inegalitatea socială din Ţara Românească şi critică aspru lipsurile edilitare ale oraşului, murdăria străzilor, nepăsarea şi huzurul claselor stăpânitoare. "Observaţiile mele vor părea poate prea aspre" mărturiseşte chiar Labatut "dar cred că nu am exagerat cu nimic şi am spus numai adevărul... Este posibil ca alţi călători să se arate mai puţin pesimişti. Atunci când eşti numai în trecere, te poţi lăsa atras de o primire binevoitoare şi uluit de un simulacru de civilizaţie. Un francez mai ales ar putea fi înclinat spre îngăduinţă constatând sforţările care sunt depuse pentru a ne copia şi regăsind într-un oraş aşa de îndepărtat portul şi limba ţării sale. Dar rămânând câtva timp, iluzia nu întârzie să se răspândească, arama se dă curând pe faţă şi nu cred să fie vreun optimist care să poată închide ochii la mulţimea de rele ce vor continua să mai apese destulă vreme asupra acestei nefericite ţări".

Raoul Perrin

Literatul francez Raoul Perrin a avut aceeaşi opinie negativă în 1839 asupra Capitalei: "Bucureştii se află la 70 de mile distanţă de Marea Neagră, într-o aşezare prielnică, deşi joasă, şi în unele locuri chiar mlăştinoasă. Dâmboviţa care-l străbate izvorăşte din Carpaţii Transilvaniei... Oraşul în general este departe de a fi frumos; străzile în număr de 1500 (sic) sunt lungi, destul de late, dar prost sau chiar deloc pavate. Acelea care se bucură de oarecare trecere sunt acoperite cu buşteni aşezaţi de-a curmezişul, în aşa fel încât alcătuiesc un fel de poduri sub care se scurg murdăriile din oraş, ceea ce vara ar putea provoca boli endemice, periculoase, dacă nu s-ar primeni aerul.

Casele n-au decât un singur cat sau două, din cauza cutremurelor, care sunt destul de dese şi ar putea pricinui accidente grave dacă ar fi mai înalte. Arhitectura, sau mai degrabă zidăria acestor clădiri, este grosolană şi prost făcută. Oraşul Bucureşti este foarte mare din cauza grădinilor întinse şi a maidanelor care se găsesc înlăuntrul său şi înconjoară locuinţele, izolându-le. Cea mai însemnată parte a oraşului este cuprinsă între 7 mahalale, ale căror uliţe sunt mărginite de garduri vii sau de uluci, rău aşezate, în dosul cărora se văd căsuţe cu numeroşi locuitori.

Bucureştii au o întindere care ar putea cuprinde cu uşurinţă vreo 500.000 de locuitori dar n-au decât 130.000 (exagerat!). Oraşul este împărţit în cinci plăşi, deosebite prin culori şi care pleacă toate dintr-un punct central. Fiecare mahala are un pristav de poliţie şi 5 vătăşei, ajutaţi de dorobanţi şi toţi supuşi Agiei. Pe scurt, oraşul nu prezintă decât o îngrămădeală neregulată de case fără rânduială, fără gust, fără curăţenie, străzi întortochiate, triste, singuratice, în mijlocul cărora nu găseşti iarna decât noroi negru, îngroşat, iar vara, un colb albicios şi fierbinte".

Edouard Thouvenel

Descrierea amănunţită a capitalei române, însă, lipsită de înţelegere pentru farmecul şi culoarea ei locală a făcut-o în 1839 un diplomat francez.

Edouard Antoine Thouvenel (1818-1866), viitorul ambasador al Franţei la Constantinopol şi ministru al Afacerilor Străine sub Napoleon al III-lea, este cel care a acordat sprijinul său poporului român în 1859, susţinând în parlamentul francez Unirea Principatelor. Pentru el însă particularităţile vieţii noastre şi mai ales farmecul vechii arte bisericeşti i-au fost complet străine. Observaţiile sale asupra modului de pavare al străzilor sau cu privire la contrastele dintre casele boiereşti şi umilele colibe ale oamenilor nevoiaşi sunt juste.

"Aspectul general al Bucureştilor este ciudat. Acest oraş, care nu este prea vechi, a fost construit

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

fără nici o ordine şi nimic n-ar fi mai greu decât să-i faci un plan exact; este un straniu amestec de colibe, de magherniţe de bâlci şi de case, care ar putea sta în frumoasele cartiere ale Parisului. Străzile destul de largi sunt prost pavate, dacă nu chiar deloc... Există la mică distanţă de Bucureşti zăcăminte bogate în păcură, dar în loc să se gândească cineva să profite de această bogăţie pentru a face un pavaj de asfalt, ea este lăsată ţăranilor care o folosesc doar pentru ungerea osiilor la căruţele lor. Trăsurile sunt aşadar la Bucureşti un lucru de primă necesitate, găsindu-se un număr mare de droşti de închiriat, iar boierii posedă mai multe trăsuri. Seara, în anotimpul frumos, principala stradă a oraşului, Podul Mogoşoaiei, este plină de echipaje.

Bucureştii n-au monumente. Este imposibil să numeşti astfel bisericile numeroase, pe care superstiţia şi remuşcările, mai mult decât pietatea, le-au înălţat în veacul trecut. Chipuri informe, picturi în frescă cu subiecte religioase şi profane sunt amestecate în modul cel mai caraghios posibil, dând dovadă de o desăvârşită lipsă de gust... Din nenorocire, religia ortodoxă, fiind în mâinile preoţilor valahi, în loc să fie un mijloc de civilizaţie n-a fost până acum decât un obstacol al progresului social.

Bucureştii au numeroase instituţii de binefacere, dintre care două merită laude: prima făcută în 1835, după testamentul principelui Gheorghe Brâncoveanu, este un azil de 60 de bolnavi de ambe sexe; a doua este un spital militar, organizat de ruşi şi care, având medici germani, poate fi comparat cu orice spital de acest fel. Închisoarea, care ar putea fi mai bine întreţinută, prezintă totuşi un aspect mai puţin dureros decât cele de la noi..."

Vechi zidiri bucureştene: Biserica lui Bucur

Ana Maria ORĂŞANU

"Un Bucur a fundat Bucureştii – iată tot ce ştim.
Despre personalitatea acestui fericit proprietar
al locurilor de pe lângă Dâmboviţa
nu se ştie însă nimic".

G.I. Ionnescu-Gion

Un miniatural lăcaş de închinăciune ridicat pe o colină de pe malul drept al Dâmboviţei. O imagine arhitecturală plină de pitoresc, preponderent rustică, în care distingem câteva elemente specifice arhitecturii din secolul al XVIII-lea îmbinate armonios cu altele preluate din tradiţia constructivă populară: pridvor aidoma prispei ţărăneşti, învelitoare din şindrilă acoperind turla firavă cu o formă de ciupercă, pereţi văruiţi şi discret vibraţi de ritmul arcaturilor polilobate care îmbracă faţadele.

Aşa se înfăţişează Biserica lui Bucur, lăcaş ce inspiră perenitate, veşnicie românească modelată plastic după rigorile unei estetici străvechi şi simple, cu nimic mai prejos decât stilurile artei culte.

Tradiţia atribuie acest edificiu lui Bucur, legendarul întemeietor al oraşului, reprezentat în chip de ctitor, cu macheta bisericii pe palme, în tabloul votiv pictat în interior.

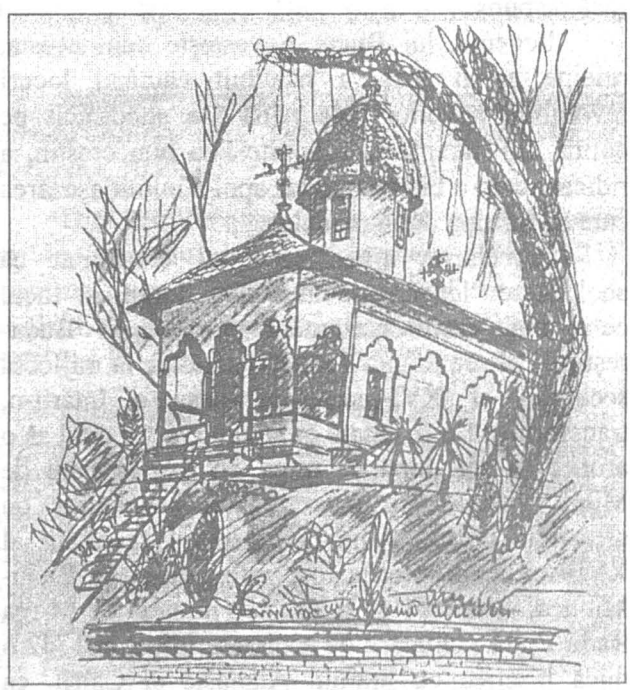

Desen de Christian d'Auchamp

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

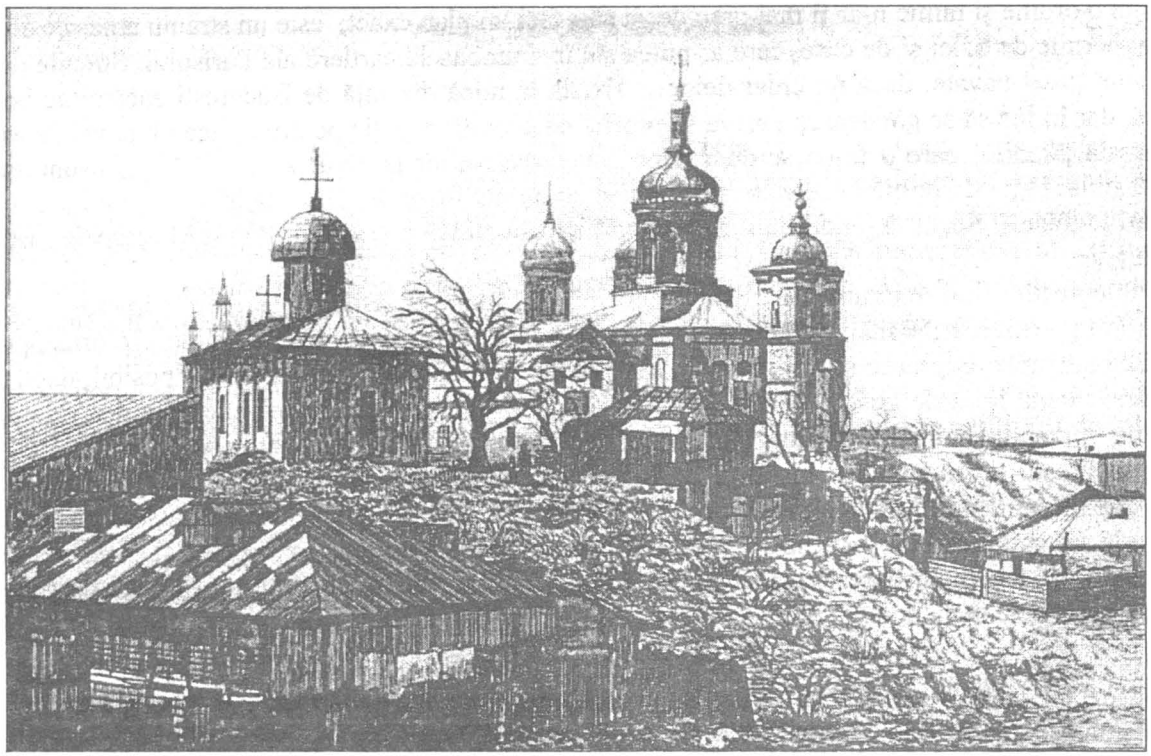

M-rea Radu Vodă şi Biserica lui Bucur
gravură, 1882

Acolo, pe colina dâmboviţeană, istoria începuturilor se împleteşte cu legenda; adevărul se desprinde cu greu de ficţiune, iar hotarul dintre ele se trasează anevoios, căci nu toate întrebările privitoare la începuturile Bucureştilor şi-au găsit răspuns. Unele dintre ele sunt confirmate simultan de legendă şi de rezultatele cercetărilor, altele conduc spre concluzii contradictorii, sau nu au încă răspuns.

Legenda lui Bucur povesteşte cum acesta, oricine ar fi fost, a hălăduit căutând locuri favorabile nevoilor sale până s-a statornicit pe colina din dreapta Dâmboviţei; ca bun creştin, a ridicat acolo o bisericuţă, iar apoi a numit aşezarea care se înfiripa după numele său.

Cercetările arheologice au confirmat că acolo este "leagănul cetăţii" (N. Iorga) şi locul celui mai vechi aşezământ monahal al Bucureştilor, M-rea Sfânta Troiţă, datând de la mijlocul secolului al XVI-lea. Sinan-paşa a întărit-o, transformând-o în cetate în anul 1595, ca apoi să o arunce în aer după ce turcii au fost înfrânţi de Mihai Viteazul şi, în retragere, au distrus cu sălbăticie oraşul. Abia la începutul secolului al XVII-lea mănăstirea a fost reconstruită de Radu-Mihnea, păstrându-se şi azi sub numele de M-rea Radu Vodă. Călugării de acolo au ridicat în 1742 o mică biserică cu hramul Atanasie şi Chiril, ca bolniţă a cimitirului din vecinătate. Aceasta este Biserica lui Bucur, care datează aşadar din vremuri mai noi decât cele relatate de legendă. Dar însăşi legenda lui Bucur este o plăsmuire a secolului XVIII, care circulă de atunci în diverse variante.

Aşadar, legenda începuturilor s-a născut târziu, dar localizarea ei se identifică primei locuiri fortificate a oraşului. Numele lui Bucur este o posibilă sursă etimologică a numelui Bucureşti, aşa încât existenţa sa, ca "boier puternic sau umil păstor" (Ionnescu-Gion) este plauzibilă.

Explicabilă este şi identificarea primei ctitorii bucureştene în acea modestă biserică de cimitir. "Biserica lui Bucur" este un incontestabil prototip de creaţie populară; este exponenţială unui mare număr de construcţii bucureştene, case de locuit şi biserici datând din vremurile când oraşul îşi definea personalitatea printr-un amestec pitoresc de imagini citadine şi rustice, amalgam bogat de forme în care cele ce perpetuau tradiţia arhitecturii populare păreau autohtone, româneşti, diferind de creaţiile arhitecturii culte, realizate după modele sau cu meşteri străini.

Bibliografie selectivă: din Colecţia de Memorie locală "N. Iorga"

- G.I. Ionnescu-Gion, *Istoria Bucurescilor*, 1899.
- Nicolae Iorga, *Istoria Bucureştilor*, 1939.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Istoria cărţii

Ediţii elzeviriene în colecţiile Bibliotecii Institutului de Istorie "Nicolae Iorga"

Mariana MIHĂILESCU

Biblioteca Institutului de istorie "Nicolae Iorga" se numără printre aşezămintele de cultură în ale căror fonduri, alături de numeroase valori bibliofile, se află şi un număr de 39 de volume tipărite de una din cele mai vestite familii de tipografi şi editori din secolul al XVII-lea, aceea a Elzevirilor. Volumele au aparţinut fie savantului N. Iorga, fie lui D.A. Sturdza, cum o atestă ex-librisurile de pe unele exemplare, fie Bibliotecii Aşezământului Cultural "Nicolae Bălcescu".

O analiză sumară a acestei colecţii arată că marea majoritate a acestor volume aparţin seriei "Micilor republici" (23 de volume), altele cu caracter fie literar, fie de drept, altele aparţin literaturii clasice latine, sau sunt opere reprezentative ale vremii. Aproape toate sunt ediţii în limba latină (36 de volume) şi au fost tipărite la Leyda (Lugdum Batavorum) cât şi la Amsterdam, începând din anul 1627 şi până în 1680, anul morţii lui Daniel Elzevir.

Colecţia "Micilor republici" aparţine perioadei de glorie a Casei Elzevir din Leyda, a asociaţiei dintre Bonaventura şi Abraham (1626-1655), perioadă în care firma este cunoscută în întreaga Europă. Această colecţie este constituită din micromonografii în 24^0, în care fiecare din cele 35 de titluri este consacrat unui stat modern. Unele din ele sunt reproducerea unor opere editate mai înainte, întregite, uneori cu capitole noi, altele sunt compilaţii din diferite opere ştiinţifice. Pe lângă subiectele tratate, la succesul acestor opere au contribuit atât gravurile, ornamentele create de C.C. Duysend (numele apare deseori pe gravurile din pagina de titlu) cât şi literele gravate de Christophe van Dyck. Din această serie biblioteca institutului posedă două volume ca: *Respublica sive Status Regni Scotiae et Hiberniae*, 1627, *Helvetiorum Respublica*, 1627, Contarenus Gaspar – *De republica Venetorum*, 1628 (editio secunda); Ioannes de Laet – *Gallia sive De Francorum regis dominus et opibus*, 1629, *De Regno Daniae et Norwegiae...*, 1629; *Hispania sive de Regis Hispaniae regnis et opibus*, 1629 (în două exemplare). Sunt apoi cele despre *Respublica Romana* (1629) sau cele intitulate *De republica Anglorum* (1630), *De Principatus Italiae* (1631), *Belgii confederati respublica* (1630), *Persia sive Regni Persici Status* (1637), *Portugallia sive De regis Portugalliae* (1641). Mai sunt de menţionat lucrările lui P. Gyllius, Petrus Cunaeus, Ioannes Leo Africanus sau Ogier Gislain de Busbecq.

O menţiune specială merită lucrarea *Russia seu Moscovia iteruque Tartaria. Commentario Topographico atque politico illustratae*, apărută în 1630 şi din care biblioteca posedă 2 exemplare. Pe foaia de titlu se află chipul lui Mihai Viteazul, apariţia lui aici, la puţin timp după evenimentele din Ţările Române, fiind încă o confirmare a faimei de care s-a bucurat marele voievod.

Informaţii despre români întâlnim în *Turcici Imperii Status seu Discursus varii de rebus turcorum*, 1630.

Din biblioteca personală a lui N. Iorga provine romanul lui John Barclay (1582-1621) *Argenis*, operă scrisă într-un stil elegant şi original, importantă pentru literatura secolului al XVII-lea şi aflată în bibliotecă în ediţia din 1630.

Un interes deosebit au arătat tipografii Elzevir pentru operele clasicilor antici şi în acest sens este de menţionat tipărirea între 1653-1654 a operei lui Titus Livius, cartea având menţiunea "Lugd. Batavorum Ex officina Elzeviriana". O altă lucrare purtând menţiunea "À Leyde, chez Jean Elzevier. Imprimeur de l'Académie" este *Histoire des plus illustres favoris anciens et modernes...* (1662), unde în capitolul despre Martinuzzi se fac

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

referiri la Transilvania şi Moldova.

Biblioteca institutului posedă şi câteva volume (cinci la număr) tipărite la Amsterdam cu menţiunea "Apud Ludovicum Elzevirium". Este vorba de două ediţii din *Compendium Geographicum* (1643 şi 1649) al lui Abraham Gölnitz, de lucrarea lui Schede Elie *De Dis Germanis*...(1648) şi de aceea a lui Th. Campanella *De Monarchia Hispanica* (1653). La acestea se adaugă *Institutiones D. Iustiniani* (1654).

Tot la Amsterdam au fost tipărite şi 3 volume care au aparţinut lui N. Iorga şi care au însemnele "Typis Danielis Elzevirii. Sumptibus Societatis", respectiv "Chez Daniel Elsevier". Este vorba de opera lui Erasmus *Colloquia* (1668), de *Satirele* lui Juvenal (1671) şi de o lucrare interesantă referitoare la istoria noastră, *Mémoires de la guerre de Transilvanie et de Hongrie, entre l'Empereur Leopold I et le Grand Seigneur Mehmet IV, Georges Ragorski et les autres successeures Princes de Transilvanie* (1680).

Sumara prezentare a colecţiei de ediţii elzeviriene din colecţiile bibliotecii Institutului de istorie "N. Iorga" a încercat să arate nu numai aceste valori ale artei tipografice dar să arunce şi o lumină, fie chiar palidă, asupra acelora care le-au achiziţionat.

Bibliografie:

- Ioan Domşa – *Ediţii elzeviriene* în Biblioteca Academiei, filiala Cluj. În "Studii şi cercetări de bibliologie", XI (1969), pp. 169-177.
- A. Flocon – *Universul cărţilor*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1976, pp. 287-290.
- Florin Marinescu – *Elzevir editions in the Library of the Romanian Academy*. In Bucharest în "Revue Roumaine d'Histoire", 2, 1983, pp. 127-136.
- Iacob Mârza – *Les Elzévirs de la Bibliothèque Batthyaneum d'Alba Iulia*. În "Revue Roumaine d'Histoire", 2, 1979, pp. 289-312.
- Miklós Iolanta – *Ediţii elzevinene existente în colecţia bibliotecii Colegiului Miko din Sf. Gheorghe*. În "Aluta", 1981, 12-13, pp. 121-136.

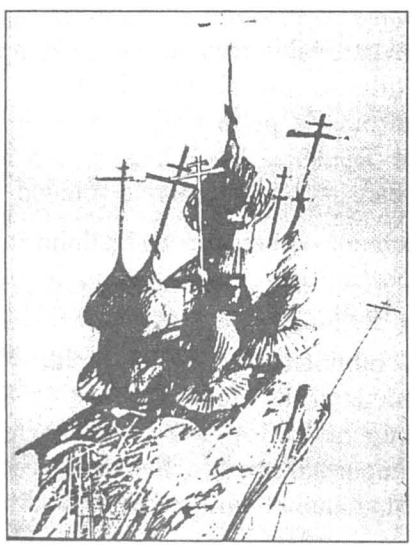

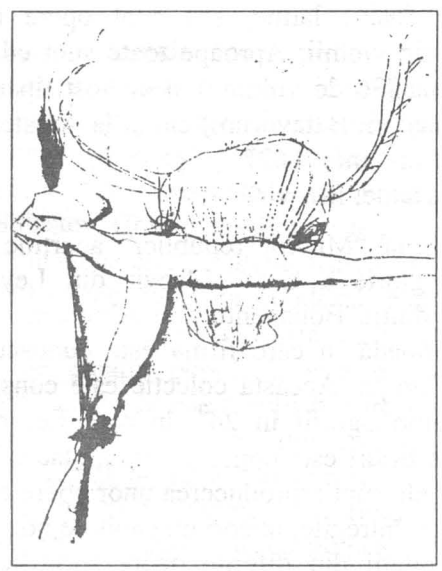

Ilustraţii de Ovidiu Croitoru şi Radu Şoimulescu la volumele *Moscova Cîrciumărească* de Serghei Esenin şi *Infernul discutabil* de Ioan Alexandru, apărute în Editura "Biblioteca Bucureştilor"

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Patrimoniu

Pravila Mitropolitului Nifon

Florin PREDA

Cartea pe care o prezentăm este legată de sărbătorirea Cetăţii, prin faptul că apariţia ei este consemnată în zilele domniei lui Barbu Dimitrie Ştirbei.

MANUAL
de
ПРАВІЛА БІСЕРІЧЕАСКЪ
саѫ
кълецере din kanoaneле сфінцілор Апостолі ші dintр'але сфінтелор Собоаре прекѫм ші din челе копрінсе in Правіла бісерічеаскъ веке.
де
Преа сфінціта
Архіепіскоп ші Мітрополіт ал Ѫнгровлахіеі.
D. D. НІФОН.
A доа оарѫ тіпъріта ші adъогатъ кѫ маі мѫлте артіколе трасе din Правіле бісерічешті ші інстрѫкціі пентрѫ даторііле фіекѫрѫі преот.
Ін зілеле біне-кредінчосѫлѫі ностру Домн ші стъпънітор а тоатъ Цѣрі Романеаскъ
БАРБѪ DІМІТРІЕ СТІРБЕІ.
[illegible]
BUKUPESTI
Тіпографіа бісерічеаскъ din Сфінта Мітрополіе.
1854.

Manualul de pravilă bisericească sau culegere din canoanele sfinţilor şi dintr-ale sfintelor soboare precum şi din cele cuprinse în pravila Bisericească veche, care se află în colecţia Serviciului de Memorie Comunitară al Bibliotecii Municipale, este o a doua ediţie apărută în 1854. Prima ediţie a apărut în 1852, iar cea de-a treia în 1856. La această a doua ediţie, pe foaia de titlu este trecută înştiinţarea "A doa oară tipărită şi adăogată la mai multe articole trase din pravile bisericeşti şi instrucţiuni pentru datoriile fiecărui preot".

Scris în alfabetul de tranziţie – alfabet compus din litere latine şi chirilice – *Manualul* îl are ca autor pe Mitropolitul Ungrovlahiei D.D. Nifon, personalitate importantă a Bisericii Naţionale Ortodoxe din epoca Unirii (a fost ales la 14 septembrie 1850 ca Mitropolit şi, în această calitate, a rostit "Rugăciune cu ocazia deschiderii divanului ad-hoc" în anul 1857, 29 septembrie).

Cartea cuprinde un cuvânt înainte al lui Nifon, în care se arată necesitatea acestei cărţi, care este "o prescurtare atât din canoanele sfinţilor Apostoli şi ale Sfintelor Soboare, cât şi din Pravila Bisericească Veche", ea "adunând canoanele cele mai însemnate pe care experienţa de mai mulţi ani ne-a dovedit că se pot aplica acilea în ţara noastră şi în timpul de faţă". Acest cuvânt înainte este urmat de partea I a cărţii, intitulată "Asupra ierarhiei preoţeşti", parte împărţită în 2 capitole: "Despre preoţi şi monahi" şi "Partea Judecătorească".

Partea a II-a a lucrării este împărţită în 4 capitole, capitole ce tratează despre căsnicii, despărţiri şi arbori genealogici din punctul de vedere al legilor bisericeşti. În încheierea părţii a II-a se află "Instrucţiuni pentru toţi preoţii bisericilor".

Concepută, după cum se observă, ca un mic cod de legi ale cinului eclesiastic, cartea s-a bucurat de o mare atenţie, dovadă fiind cele trei ediţii tipărite la intervale scurte de timp (1852, 1854, 1856). De asemenea, autorul a fost o autoritate eclesiastică a timpului, opera sa completându-se cu scrieri ca *Principiile fundamentale ale religiei* (1856) – traducere sau *Situaţia Bisericii Române* – discurs rostit în şedinţa Senatului de la 17 decembrie 1866, precum şi cu alte traduceri.

Ca date tehnice, în caseta cărţii din *Bibliografia Românească Modernă* sunt trecute Tipografia bisericească din Sfânta Mitropolie, 1854 (27 x 19). 2 f. + 130 [- 132] p.3 ţvanţihi. (p.634 BRM).

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Autografe contemporane

In Memoriam SILVAN – 1909-1999

"... Ceea ce face preţul stilului lui Silvan este sinceritatea şi sensibilitatea autentică a desenului său direct, necontrafăcut".

(Ion Frunzetti – "Contemporanul", 11 iulie 1958)

Şerban CIOCULESCU

"... În ce categorie s-ar rîndui portretele lui Silvan? Avem măcar dreptul să le zicem caricaturi? (...) figurile lui nu se vor efigie cu contur tranşant, ci-s doar reţea subţire de linii, năvod fragil care, aruncate pe albul hîrtiei, adună totdeauna tresărirea vieţii în ochiurile lui neregulate, parcă rupte. Un chip căzut în firele acestei plase vibrante se vede tratat fără ceremonie; dar parcă de asemenea fără înverşunarea care e proprie caricaturii. Căci linia nu-i lăsată aici să se aştearnă, pornită, decisă: e numai o capcană în care să prindă sufletul. Şi simţi că desenatorul care întinde această cursă e aşa de absorbit, că pîndeşte aşa de atent respiraţia unei vieţi interioare, încît nu-i rămîn disponibilităţi pentru a carica (...). Portretele lui Silvan cer, împrejurul figurilor, un spaţiu abstract: o dovadă, poate, că aceste imagini nu stau, cu toată palpitarea lor de viaţă, prizoniere ale instantaneului. Mobilitatea lor nu-i calchiată, dealtminteri, după zvîcnirea clipei: o astfel de artă ştie drumul ce duce spre permanenţele umane".

(Dan Hăulică – "Gazeta Literară", 10 iulie 1958)

"Calitatea primară a desenelor lui Silvan este aceea că fac sensibilă o rară putere de analiză psihologică, o excepţională siguranţă a intenţiilor. De la personaj la personaj, linia îşi modifică scrierea – este cînd agitată, cînd şovăielnică, parcă întoarsă spre sine, cînd incisivă, cînd blîndă şi învăluitoare.

Numeroase sînt lucrările în care corespondenţele dintre concepţia şi realizarea grafică, pe de o parte şi personajul portretizat, pe de altă parte, sînt atît de mari, încît ele dobîndesc calitatea unor autentice documente de epocă".

(Vasile Drăguţ – "Contemporanul", 10 mai 1968)

G. IBRĂILEANU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

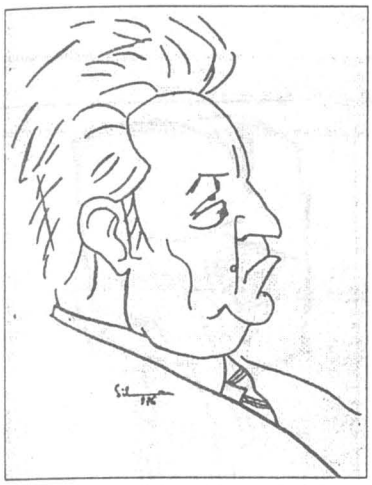

Eugen BARBU

"Ele (desenele n.n.) *nu sînt simple portrete, ci au umorul şi inteligenţa, cele două trăsături specifice ale artei lui Silvan, izbutesc să dea la iveală adevărata faţă a omului, să citească în chipul fiecăruia din noi acele trăsături psihologice care sînt numai ale noastre (...). Fără îndoială, de fiecare dată cînd ne-am întîlni cu interpretarea pe care Silvan a dat-o miilor de chipuri, am simţit că acest adevărat artist pătrunde dincolo de aparenţe. Pentru toate acestea Silvan nu este numai un artist ci şi un prieten devotat al scriitorilor şi artiştilor care cu o infinită delicateţe, şi cu o rară intuiţie sufletească, ne-a arătat aşa cum sîntem, ne-a oferit oglinzi, de o valoare ce le asigură deplină perenitate".*

(Valeriu Râpeanu – "Scînteia", 15 aprilie 1968)

"Silvan este un sentimental îndrăgostit de personajele sale. El nu ştie să se distanţeze de oameni şi lucruri. Nu posedă deci întîia virtute a unui umorist. Şi nici nu vrea să fie. Pentru că, străin de voluptatea ironiei, pe el nu-l interesează punctele de minoră rezistenţă ale semenilor, ci dacă se poate spune aşa, motivele afective care să-i justifice în cele din urmă simpatia şi chiar venerаţia (...). Avînd vocaţia devoţiunii umaniste, Silvan nu caută decît să descopere în fiecare personaj o ipostază şi un argument al ei.

Măştile şi portretele sale exemplifică această dragoste şi venerаţie a lui Silvan pentru omul descoperit în fiecare artist".

(Octavian Barbosa – "România Literară", 14 august 1969)

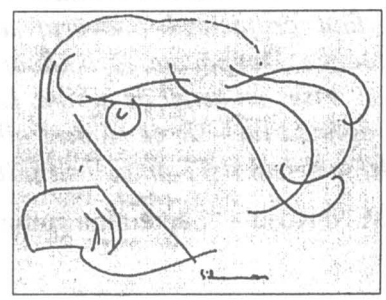

Ion BARBU

"... Suita de imagini, majoritatea ale oamenilor de artă, operează rapid şi comunicativ în crearea unei credinţe estetice. Artistul oferă cu generozitate formularea plastică a humorului său ingenios în soluţii simple şi poetice sau cursive şi acide".

(Cristina Angelescu – "Săptămîna culturală a Capitalei", noiembrie 1972)

*"**Stilul Silvan**. Fermă, egală simplificat abreviat, semnătura devine semn: simbol-siglă; dar sigla unui stil, a unui stil cu care într-atît ne obişnuirăm, încît nu-l mai receptăm ca atare, cotidian, întîlnindu-l în Scînteia, în Secolul, în Contemporanul, Astra etc. etc., de 45 de ani de cînd a debutat (...). Ductul devine egal, neutru, impersonal, desăvîrşit tehnic, foarte docil de manevrat. Rostul lui e de a realiza în spaţiul alb-abstract al paginii, un contur. În acest contur e concentrată toată forţa de expresie a chipului uman, şi nu a oricăruia, a unui chip în general ci a unei, de obicei, binecunoscute personalităţi din viaţa noastră socială, îndeosebi culturală, personalităţi cu înfăţişarea bine marcată în propria noastră memorie. Între chipul real şi imaginea din memoria noastră se interpune consonant – şi aceasta captivează ! – întruchiparea dată de varianta stilului: Silvan".*

(Horia Horşia – Revista "Astra", decembrie 1973)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

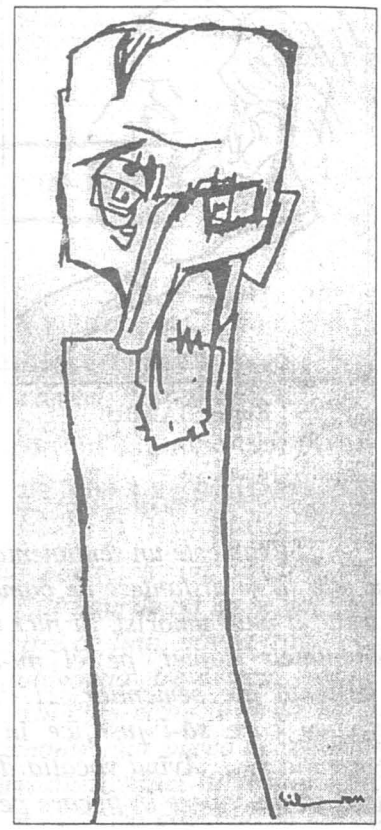

George BACOVIA

"O excelentă dovadă a utilității portretului în arta grafică românească, căruia neobositul Silvan i-a adăugat valențe superioare, de o netăgăduită personalitate şi originalitate. Pentru că Silvan este un grafician dublat de un psiholog (...). Este de observat că rare sînt acele portrete care să utilizeze aceeaşi tehnică sau acelaşi duct al grafitului. Silvan se substituie «subiectului». El nu este un caricaturist detaşat, manierist şi profesionalizat. Ci un psiholog care se instalează în interiorul personajului său, relevîndu-l şi în acelaşi timp înțelegîndu-i trăsăturile de caracter şi de fizionomie. Rareori el apelează la exagerările faciesului, la acele particularități fizionomice care ar putea individualiza şi ironiza deopotrivă. Dacă o face, înseamnă că el evită altceva, dar mai ales atunci divulgă adevărul despre eroul cel adevărat. (...)

Silvan a fixat imaginea psihologică şi exterioară a scriitorilor din generația contemporană într-un chip aproape desăvîrşit. El este de fapt cronicarul adevărat al literaturii române în chipuri şi «icoane». Din păcate, fără editor.

Visez un astfel de album. Dacă actorii îl au şi nu mai pot scăpa de oglinda lui – de ce să nu-l aibă şi scriitorii? Silvan este martorul fidel, prietenos şi ironic, liric şi lucid al acestora. Mai ales".

(M.N. Rusu – "Săptămîna culturală a Capitalei", 25 octombrie 1974)

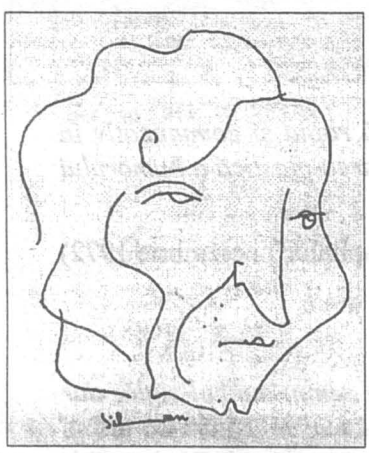

George TOPÎRCEANU

"Într-o istorie a literaturii române văzută prin desene şi caricaturi înfățişând scriitorii epocii moderne, Silvan ocupă locul de frunte. Pentru că, mai ales între cele două războaie, el a lucrat cu penița muiată în surâsuri blânde chipuri ce vor lumina cu marmura geniului şi cu talentul captiv în torțe de lut şi de flori drumul în eternitate al neamului românesc. Silvan n-are darul satirei care incendiază, hohoteşte satanic, răneşte dulce (când nu vrea să ucidă), el e un liric, un bonom, un sfios, un domol aşezat jur-împrejurul «subiectului» spre a-l admira şi iubi şi a-l aduce mai aproape de inima lumii".

(Fănuş Neagu – "Manuscriptum", nr. 2/1987)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Itinerar francofon

Reparaţii la "Coloana Infinitului" (II)

Teofil BĂLAJ

Diferitele forme ale constructivismului, ca integralismul promovat mai ales de revista "Integral", condusă de H. Maxy, Ion Călugăru, Ilarie Voronca şi F. Brunea-Fox, avînd ca redactori la Paris pe B. Fundoianu şi Mattis Teutsch, sau suprarealismul din revista "unu" a lui Saşa Pană şi Moldav, ar fi putut explica mai bine ca orice, într-o expoziţie retrospectivă, originea unui curent sau climatul în care acesta s-a conturat.

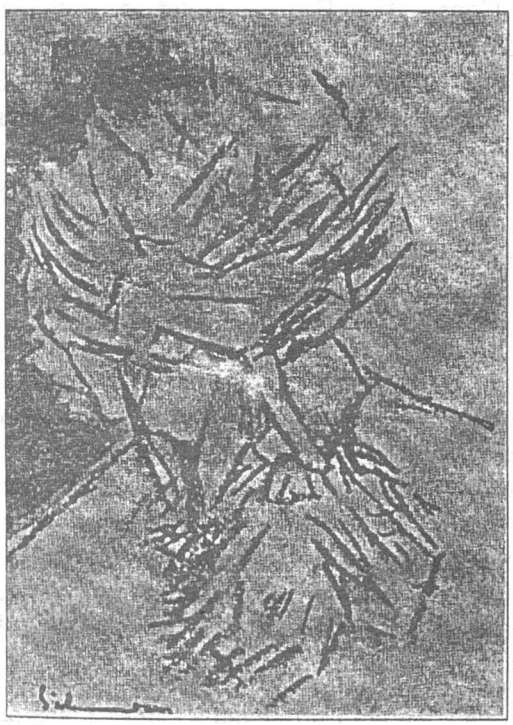

C. Brâncuşi, desen de Silvan

Perioada următoare, de la Zürich, a dadaismului, a fost o perioadă de afirmare a unor artişti plastici ca Arp, Taeuber, Schwiters, Richter, Ernest, Eggeling sau Marcel Iancu, care "... au devenit artiştii cei mai semnificativi ai generaţiei lor " – cum se spune în catalogul expoziţiei.

Dar aceste idei trebuiau în primul rînd să se nască înainte de a se putea răspîndi!

Şi odată născute, s-au răspîndit abia atunci cînd au venit la Zürich, ca studenţi, Tristan Tzara şi Marcel Iancu, cu gîndul de a studia matematicile şi arhitectura.

În sfîrşit...

Păcat că nu s-a găsit o bucată de carton pe care să se scrie o singură dată, măcar, *România* în toată această expoziţie *dada* care s-a vrut cu adevărat retrospectivă.

* * *

Alături de toate aceste retrospective trecătoare, atelierul lui Brâncuşi, reconstituit pentru eternitate la început la Paris, în saloanele Muzeului Naţional de Artă Modernă, apoi în Centrul Pompidou, grupează aproape treizeci de lucrări esenţiale ale "patriarhului" din Hobiţa. Alte lucrări se află în prestigioasa colecţie de la Saint-Paul-de-Vence, din sudul Franţei.

Directorul acestei fundaţii, cunoscutul colecţionar Aimé Maeght, îşi aminteşte:

"*- L-am întîlnit pentru prima oară pe Brâncuşi la cîţiva ani după eliberarea Franţei. Scriitorul Henri Pierre Roche, vechi prieten al sculptorului, m-a condus în atelierul din Impasse Ronsin, în spatele Montparnassului. Brâncuşi arăta ca un patriarh al acestui oraş de artişti, care şi-a păstrat mai multe decenii pitorescul său legendar. Atelierul sculptorului era el însuşi o adevărată operă de artă. Opera lui Brâncuşi. Reconstituirea care poate fi văzută acum, nu oferă decît o palidă imagine a acelui atelier fabulos, uimitor, în care toate mobilele şi toate obiectele purtau pecetea dominantă a personalităţii sculptorului*".

(va urma)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Meridian biblioteconomic

Cultură

Acordul privind Programul "Cultura 2000"

La întrunirea din 18 şi 19 mai de la Weimar, miniştrii culturii din ţările U.E. au ajuns la un acord privind noul program-cadru european în favoarea culturii, **Cultura 2000**. După câteva luni de blocaj, delegaţia olandeză a fost de acord să-şi retragă veto-ul împotriva alocaţiei propuse de Comisie la nivelul de 167 milioane Euro pentru o perioadă de cinci ani (2000-2004), dar cu condiţia ca această sumă să nu fie suplimentată în timpul şedinţelor de conciliere cu Parlamentul European. Se aşteaptă ca la şedinţa din 28 iunie, Consiliul pentru Cultură să adopte o poziţie comună. Apoi, textul va fi trimis din nou Parlamentului European pentru o a doua lectură. La prima lectură, Parlamentul a acceptat să sprijine programul cu o alocaţie financiară de 250 milioane Euro. Rămâne de văzut cum se va armoniza neconcordanţa dintre Consiliu şi Parlament privind alocaţia financiară.

Noul program **Cultura 2000** înglobează cele trei iniţiative actuale în domeniul culturii: *Raphael* (moştenirea culturală), *Kaleidoscope* (arta spectacolelor) şi *Ariane* (cărţi şi lectură). Propunerea avansată în 1998 de Comisia Europeană are în vedere raţionalizarea şi întărirea activităţii culturale U.E. prin creşterea finanţării în scopul participării a cât mai multe ţări asociate la diverse proiecte.

Discuţii asupra situaţiei din Kosovo

La întrunirea de la Weimar, miniştrii culturii din ţările U.E. au discutat pe larg despre situaţia din Kosovo. Ei au hotărât să-şi coordoneze proiectele de ajutor cultural pentru populaţia refugiată şi au cerut Comisiei să pregătească un program de ajutorare pentru situaţii de urgenţă, la următoarea întrunire ce va avea loc pe 28 iunie, în Luxemburg.

Pentru salvarea patrimoniului cultural din regiune se preconizează o serie de iniţiative, cum ar fi: distribuirea de cărţi în taberele de refugiaţi, traducerea în limba albaneză şi distribuirea de manuale şcolare, sprijin financiar pentru scriitorii aflaţi în exil. Finanţarea va fi asigurată din fondurile încă disponibile ale programelor culturale existente.

Consiliul Uniunii Europene va aproba capitalele culturii începând din 2005

Consiliul U.E. a adoptat o hotărâre ce stabileşte ca pe o acţiune comunitară manifestarea **Capitala Europeană a Culturii** pentru anii 2005 până în 2019. Statele membre au acceptat amendamentele adoptate de Parlamentul European în luna mai, în baza cărora se va efectua selecţia oraşelor după anul 2004. Procedura de desemnare a Capitalelor Europene ale Culturii pentru perioada 2005-2019 va fi după cum urmează:

- Fiecare stat membru, în conformitate cu o ordine stabilită în prealabil, va prezenta – cel puţin cu patru ani în avans – candidaturile unuia sau mai multor oraşe, de preferinţă însoţite de o recomandare. Comisia va face o propunere în lumina opiniilor exprimate de Parlamentul European şi de membrii unui comitet de selecţie din sfera culturii. Apoi, Consiliul va lua decizia finală.

- În fiecare an poate fi aleasă o a doua Capitală Europeană a Culturii, aparţinând unui stat european ne-membru U.E. Ţările candidate vor putea înainta propuneri de oraşe. Pe baza recomandării Comisiei Europene, Consiliul – în unanimitate – va desemna unul din aceste oraşe.

- Ordinea ţărilor pentru cei 15 ani, din 2005 până în 2019 inclusiv, este următoarea: Irlanda, Olanda, Luxemburg, Marea

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Britanie, Austria, Germania, Finlanda, Portugalia, Franţa, Suedia, Belgia, Spania, Danemarca, Grecia şi Italia.

Dată fiind importanţa simbolică a anului 2000, pentru anul viitor au fost desemnate nouă oraşe: Avignon, Bergen, Bologna, Bruxelles, Cracovia, Helsinki, Praga, Rejkyavik şi Santiago de Compostela. Urmează, în 2001 Rotterdam şi Porto, 2002 Brugge şi Salamanca, 2003 Graz, 2004 Genova.

Istoria comună a Europei

O altă temă centrală adusă în discuţie pentru prima dată, la Weimar, a fost aceea a istoriei comune a Europei. Scriitorul Jorge Semprun, fost deportat şi ministru al Culturii în Spania între 1988-1991, a făcut – la începutul dezbaterilor – un apel în favoarea integrării europene. Au fost recomandate acţiuni concrete, cum ar fi:

- Cooperarea între muzeele de istorie contemporană, cercetători şi autori de manuale şcolare;
- Traducerea lucrărilor istorice;
- Schimbul de documentare pentru televiziune.

Preşedinţia germană va pregăti un proiect de rezoluţie pe acest subiect pentru următorul Consiliu ce va avea loc la sfârşitul lunii iunie.

Investiţia în cultură: un câştig pentru toate regiunile

Acest magazin, editat de Comisia Europeană, trece în revistă principalele domenii în care U.E. a sprijinit programe culturale. Există două diviziuni: prima, care se concentrează asupra proiectelor transnaţionale şi locale şi, a doua, care prezintă diverse proiecte în care cultura joacă rolul de instrument al dezvoltării economice.

Educaţie

Prometeus

*Prometeus: **PRO**moting **M**ultimedia acces to Education and **T**raining in the **EU**ropean **S**ociety* = Promovarea accesului multimedia la educaţie şi instruire în societatea europeană

Procesul de învăţare şi instruire este vital astăzi pentru nevoile cetăţenilor din Societatea Informaţională. De el depinde accesul adecvat şi în timp util, la cunoaştere. În evoluţia noilor căi şi mijloace de învăţare şi instruire, dotările telematice şi multimedia precum şi conţinutul cunoştinţelor sunt esenţiale. Aceste elemente stau la baza unor importante programe de cercetare ale U.E. şi constituie tema unor proiecte ale U.E. vizând cercetarea şi dezvoltarea tehnologică.

Cu toate acestea, echipele de cercetare nu pot ajunge singure la un consens asupra importantelor chestiuni sociale implicate. Ajungerea la un consens real în această privinţă face ca, în mod inevitabil, dezvoltarea tehnologică şi ştiinţifică să treacă pe un plan secund deşi, se poate întâmpla, uneori, ca aspectele sociale să fie impuse în mod artificial de interese private puternice care pot propaga, prin media, opinii nejustificate, dar care sunt "la modă" la un moment dat. Pentru ca acest consens să devină aplicabil din punct de vedere tehnic şi/sau social, el trebuie să fie exprimat sub forma unor standarde tehnice, reglementări sociale sau convenţii.

Iniţiativa **Prometeus** a antrenat sute de factori-cheie din sectoarele public şi privat, cu obiectivul clar de a promova accesul la cunoaştere, educaţie şi instruire al tuturor cetăţenilor Europei – indiferent de vârstă, situaţie profesională, zonă geografică ori statut social. Având calitatea de forum cu deschidere permanentă, **Prometeus** va căuta să edifice şi să exprime consensul asupra oricărei chestiuni relevante ce îi este supusă atenţiei sale. Următoarele probleme sunt avute în vedere în mod special: strategii optime în vederea găsirii unor soluţii pentru învăţământul multicultural şi multilingvistic; noi abordări ale procesului instructiv-educativ, în contexte noi; soluţii şi platforme posibile, bazate pe cele mai bune standarde şi practici; baze de cunoştinţe interoperabile, accesibile publicului.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Activităţile **Prometeus** pentru realizarea unui consens urmăresc, prin urmare, să elimine decalajul dintre activitatea de cercetare şi utilizarea efectivă a tehnologiilor, materialelor şi serviciilor în domeniul educaţional. Rezultatele iniţiativei **Prometeus** se vor concretiza în excelente ghiduri şi manuale practice precum şi într-o serie de recomandări ce vor fi înaintate, după cum e cazul, forurilor competente din învăţământ şi educaţie, Uniunii Europene şi organismelor de standardizare internaţionale. În particular, se aşteaptă o strânsă colaborare cu CEN/ISSS – nou înfiinţatul Atelier pentru Standardele Tehnologiilor de Învăţare, din cadrul Sistemului de Standardizare a Societăţii Informaţionale (ISSS) al Comitetului European pentru Standardizare. Pe data de 25 martie 1999 a avut loc la Bruxelles o conferinţă care i-a reunit pe reprezentanţii utilizatorilor finali ai procesului de învăţământ, pe instructori şi educatori, autorităţi din domeniul educaţional, cercetători, producători de materiale şi furnizori de servicii.

Obiectivul central al activităţilor de edificare a consensului îl vor constitui Grupurile Speciale de Interes Prometeus (SIGs). Într-o primă etapă, Comitetul de Coordonare Prometeus a identificat 10 asemenea SIGs-uri. Ele se vor întruni pentru prima dată pe 26 martie pentru a-şi alege propria conducere şi a-şi începe activitatea cu următoarele subiecte:

- calitatea materialelor educaţionale multimedia de a fi interşanjabile, reutilizabile şi portabile;
- noi modalităţi pentru un învăţământ unitar; utilizarea tehnologiilor de informare şi comunicare;
- învăţământ organizaţional şi cooperativ;
- cele mai bune practici pentru învăţământul superior;
- învăţarea la distanţă prin intermediul calculatorului;
- învăţământul prin intermediul telecomunicaţiilor;
- contextul educaţional în şcolile primare şi secundare bazat pe tehnologiile de informare şi comunicare;
- cum să creăm în domeniul învăţământului, noi servicii în regim de auto-finanţare;
- proiectarea ambientului în cazul sistemului de învăţare electronic;
- interoperabilitatea serviciilor din învăţământ.

Dacă e necesar, vor mai fi create SIGs-uri. **Prometeus** are următoarea titulatură completă: Accesul Multimedia la Educaţie şi Instruire în Europa – Parteneriat pentru un demers unitar în direcţia Producerii şi Furnizării de Tehnologii Materiale şi Servicii pentru Învăţământ.

Leonardo da Vinci II – program adoptat

Pe data de 29 aprilie 1999, Consiliul de Miniştri a adoptat oficial următoarea etapă a programului U.E. de educare şi pregătire profesională **Leonardo da Vinci**. Programul se desfăşoară între anii 2000 şi 2006 şi va contribui cu peste 1 miliard Euro la perfecţionarea pregătirii profesionale în Europa. Programul reînnoit are menirea de a sprijini şi intensifica activitatea în statele membre. Prin cooperarea inter-frontalieră se urmăreşte îmbunătăţirea calităţii şi competenţelor cetăţenilor, în special ale tineretului, în domeniul pregătirii profesionale; îmbunătăţirea calităţii şi a accesului la continuarea pregătirii profesionale precum şi acumularea permanentă de abilităţi şi competenţe; şi consolidarea contribuţiei pe care pregătirea profesională o poate aduce procesului de înnoire în sfera relaţiilor (comerţ, afaceri etc.).

(Text preluat din "EBLIDA Magazine", Nr. 2/1999)
Traducere de Aura Constandache

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Cultură şi Cartier

Inițiativele comunitare dau roade: Centrul de vacanță și timp liber "Fantezia '99" în fapte și cifre

Iulian SCOIPAN
Coordonator proiect

Între 1 iulie şi 31 august 1999 a funcţionat în Bucureşti primul centru de vacanţă şi timp liber din România, sub numele **"Fantezia"**. În 14 biblioteci publice de cartier pentru copii, filiale ale Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu", au fost deschise centre cu program zilnic ("G. Bacovia", Bd. Dinicu Golescu nr. 11, "Gh. Lazăr", str. Ţugulea nr. 2-12) sau săptămânal ("I.L. Caragiale", str. Thomas Masaryk nr. 10, "I. Creangă", str. Christian Tell nr. 10, "N. Stănescu", şos. Crângaşi nr. 203, "M. Preda", str. Ştirbei Vodă nr. 168, "I. Văcărescu", str. Boşianu nr. 10 etc.).

Programul, desfăşurat în colaborare cu bibliotecarii angajaţi ai Bibliotecii Municipale "M. Sadoveanu", a fost extrem de variat, cuprinzând de la jocuri pedagogice de interior şi exterior, lectură activă, concursuri de cultură generală, de pictură, desen şi sportive, până la vizite la case memoriale şi muzee, activităţi religioase, proiecţii video şi excursii. Săptămânal, în marile parcuri bucureştene (1 iulie – deschiderea oficială în parcul Cişmigiu, 9 iulie – Carol I, 17 iulie – Herăstrău, 28 iulie – Carol I, 10 august – Cişmigiu, 16 august – Tineretului, 24 august – Herăstrău, 31 august – Carol I – închiderea oficială a centrului **"Fantezia"**) au avut loc sărbători de cartier, cu reunirea tuturor participanţilor din centrele locale. Dacă în centrele de cartier frecvenţa zilnică a fost de 25-35 copii şi adolescenţi, în cazul acestor mari sărbători numărul total al copiilor depăşeşte 300/activitate.

Centrele de vacanţă din cartiere erau încadrate de o echipă de 5-6 animatori ai asociaţiei **"Generaţia 2020"** şi un bibliotecar al Bibliotecii Municipale şi coordonate (regional) de patru coordonatori ai asociaţiei **"Generaţia 2020"** (Liviu Neaga, Cristina Popescu, Isabela Boceanu şi Roxana Iacob). În cadrul marilor activităţi, numărul animatorilor a fost suplimentat cu 5 până la 30 de tineri, membri pregătiţi ai asociaţiei **"Generaţia 2020"**.

La sfârşitul fiecărei săptămâni, coordonatorii centrelor şi responsabilul proiectului se reuneau pentru evaluarea activităţii desfăşurate, analiza problemelor apărute, discutarea rapoartelor săptămânale consemnate în "Jurnalul" fiecărui centru în parte şi pregătirea următoarelor activităţi (repartiţia materialelor consumabile, rectificarea programului etc.).

Copiii participanţi, în general între vârsta de 6-15 ani, provin din medii sociale defavorizate (familii sărace sau destrămate, cu mulţi copii, centre de plasament sau copii ai străzii). Pentru mulţi a fost prima vacanţă cu prietenii, ei având probleme de integrare, socializare, psihice. Preocuparea animatorilor s-a extins şi în afara programului stabilit, nu puţine fiind zilele când

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

animatorii discutau cu copiii sau adolescenţii despre problemele lor şi după terminarea activităţii.

Dintre activităţile realizate, copiii au fost atraşi îndeosebi de concursuri, jocuri şi ateliere de construcţie, adică tot ceea ce a însemnat mişcare. Mai puţin entuziasmaţi au fost de vizitele la muzee sau vizionările video, dar excursiile au reprezentat capul de afiş. Singurele probleme au fost ridicate de materialele consumabile mereu mai puţine şi neîndestulătoare.

Animatorii asociaţiei **"Generaţia 2020"**, tineri între 16 şi 22 de ani, au fost întotdeauna în miezul problemelor, acolo unde era nevoie de ei. În total, în acest proiect au fost implicaţi 67 de animatori, formatori şi stagiari, membri ai asociaţiei **"Generaţia 2020"**. Dintre aceştia, patru coordonatori au fost retribuiţi, în baza convenţiilor civile încheiate, cu câte 400.000 lei lunar din fondurile primite ca finanţare din partea Direcţiei pentru Tineret şi Sport a Municipiului Bucureşti. O mare parte din aceşti bani s-au folosit, cu acordul celor patru, la procurarea materialelor consumabile, coordonatorii muncind aproape ca şi ceilalţi, voluntar. Dar ceea ce a contat a fost reuşita acestui program.

Concursurile şi alte activităţi mari au fost sprijinite moral sau material de către numeroşi sponsori: RATB, Ambasada Franţei, Ambasada SUA, McDonald's, Coca-Cola, RO-STAR, edituriile Mondo-Cart şi Albatros.

Activităţile, în stil **fantezist**, au trezit interesul nu doar al participanţilor şi al familiilor acestora, ci şi al presei. Multe posturi TV (Tele 7 abc, Pro-TV şi TVR) şi de radio (Radio Total, Radio România) sau presa scrisă ("Adevărul", "România Liberă", "Informaţia") au redat aspecte (uneori în direct) ale proiectului **"Fantezia"**. De asemenea, a fost realizată şi o casetă video cu cele mai importante momente ale programului.

În concluzie, organizatorii consideră că proiectul a reprezentat un real succes, constituindu-se într-o viabilă alternativă de vacanţă pentru copiii defavorizaţi social şi propun extinderea atât fizică a acestui centru (în timp şi spaţiu), cât şi la nivel de concept, prin atragerea în acest program şi a altor asociaţii cu scop similar. În acest sens, va avea loc la Buşteni în perioada 29-31 octombrie a.c. seminarul **"Împreună"**, care îşi propune stabilirea unor baze de colaborare în perspectiva anului 2000. Vor participa reprezentanţi ai ONG-urilor cu profil asemănător ("Salvaţi copiii", "Adolescentul", ASLIR, SAKURA, ASCOR, EST, AFAR), temele de discuţie fiind diverse. Aşteptăm materializarea acestor colaborări în proiectele ce vor urma.

Agenda culturală

♦ Lansare de carte

Vineri, 13 august 1999, la librăria "Mihail Sadoveanu", a avut loc lansarea volumului *Roumains et Balkaniques dans la civilisation sud-est européenne* de acad. Răzvan Theodorescu, apărut în Editura Enciclopedică.

"On y trouve des pages dédiées à l'histoire de la civilisation plus ancienne, surtout à l'histoire de l'art et de l'Eglise dans l'Europe sud-orientale, là où deux entités différentes mais toujours entrecroisées – en l'occurrence l'espace balkanique et celui carpato-danubien – ont connu des développements spirituels du plus haut intérêt entre la fin de l'Antiquité et l'époque prémoderne".

(*Din "Avant-Propos"*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

♦ Expoziţie

Cu prilejul împlinirii a 120 de ani de la stabilirea relaţiilor diplomatice dintre România şi Bulgaria, Ministerul Culturii şi Biblioteca Naţională au organizat luni, 20 septembrie 1999, în sala de conferinţe a Serviciului Colecţii Speciale al Bibliotecii Naţionale, o expoziţie de carte şi alte documente reprezentative din cultura bulgară.

Au vorbit despre semnificaţia culturală a relaţiilor dintre cele două ţări: ambasadorul Bulgariei la Bucureşti, Excelenţa sa dl. Kosio Kitipov, d-na Ana Andreescu, director – Direcţia Cultură scrisă din Ministerul Culturii, dl. Mihai Moroiu, director – Direcţia Relaţii internaţionale din Ministerul Culturii şi dl. Dan Erceanu, directorul Bibliotecii Naţionale.

Noutăţi editoriale

- Aderca, F., *Revolte*, roman, ediţie şi prefaţă de Henri Zalis, Editura Hasefer, Bucureşti, 1999
- Bădin, Alexandru, *Dacia din vestul şi din estul Europei*, studiu istoric, Editura Albatros, Bucureşti, 1999, 438 p.
- Bănulescu, Ştefan, *Cartea de la Metopolis*, ediţia a III-a, prefaţă de Dan Silviu Boerescu, Editura Allfa, Bucureşti, 1999, 312 p.
- Brad, Ion. Anton, Monica, *Monologuri paralele*, Editura Curtea Veche, Bucureşti, 1999, 368 p.
- Cazenave, Michel, *Jung. Experienţa interioară*, traducere de Daniela Ştefănescu, Editura Humanitas, Bucureşti, 1999, 214 p.
- Chariton. Longos, *Chaireas şi Callirhoe. Dafnis şi Cloe*, Editura Univers, colecţia "Clasicii Literaturii Universale", Bucureşti, 1999
- Christi, Aura, *Ultimul zid*, poeme, Editura Eminescu, Bucureşti, 1999, 112 p.
- Cioran, Emil, *Caiete*, I, 1957-1965, cuvânt înainte de Simone Boué, traducere din franceză de Emanoil Marcu şi Vlad Russo, Editura Humanitas, Bucureşti, 1999
- Cordoneanu, Maria, *Ion Brad în oglinda criticii*, Editura Demiurg, Bucureşti, 1999, 312 p.
- Dumitriu, Petru, *Vârsta de Aur sau Dulceaţa vieţii* (Memoriile lui Toto Istrati), text îngrijit şi prefaţă de Ion Vartic, Biblioteca Apostrof, colecţia "Scrinul negru", Cluj, 1999, 208 p.
- Fitoussi, Jean-Paul. Rosanvallon, Pierre, *Noua epocă a inegalităţilor*, traducere de Camelia Trofin, prefaţă de George Poede, Institutul European, colecţia "Civitas", Iaşi, 1999, 232 p.
- Lovinescu, E., *Sburătorul. Agende literare*, vol. III, ediţie de Monica Lovinescu şi Gabriela Omăt, note de Alexandru George, Margareta Feraru şi Gabriela Omăt, Editura Minerva, Bucureşti, 1999, 476 p., 20.000 lei
- Malamud, Bernard, *Portretele lui Fidelman*, traducere de Alexandra Vasilescu, postfaţă de Dan Grigorescu, Editura Univers, Bucureşti, 1999, 183 p.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

- Miłosz, Czesław, *Europa natală*, Editura Univers, colecţia "Sagittarius", Bucureşti, 1999
- Miłosz, Czesław, *Gândirea captivă*. Eseu despre logocraţiile populare, traducere de Constantin Geambaşu, postfaţă de Wladzmiertz Bolecki, Editura Humanitas, Bucureşti, 1999
- Nicolau, Irina. Popescu, Ioana, *O stradă oarecare din Bucureşti*, Editura Nemira, Bucureşti, 1999
- Nicolescu, Basarab, *Transdisciplinaritatea*, manifest, Editura Polirom, Iaşi, 1999
- Pop, Valeriu, *Amintiri politice 1936-1944*, ediţie îngrijită şi prefaţă de Sanda Pop, cuvânt înainte de Florin Constantiniu, Editura Vestala, Bucureşti, 1999
- Regenbogen, Lucian, *Napoleon a spus* – Aforisme, citate, opinii, Editura Universalia, Bucureşti, 1999
- Sipoş, Mariana, *Dosarul "Marin Preda"*, reconstituire documentară, Editura Amarcord, Timişoara, 1999, 184 p.
- Sîrbu, Ion D., *Râs-cu-plânsul nostru valah*, publicistică, vol.V, ediţie îngrijită şi postfaţă de Dumitru Velea, Editura Fundaţiei Culturale "Ion D. Sîrbu", Petroşani, 1999, 224 p., 15.000 lei
- Troyat, Henri, *Sfârşit de vacanţă*, roman, traducere de Virginia Carianopol, Editura Polirom, Iaşi, 1999, 179 p.
- Vianu, Tudor, *Tezele unei filosofii a operei*, prefaţă de Mircea Martin, postfaţă de Ion Vasile Şerban, Editura Univers, Bucureşti, 1999, 120 p.

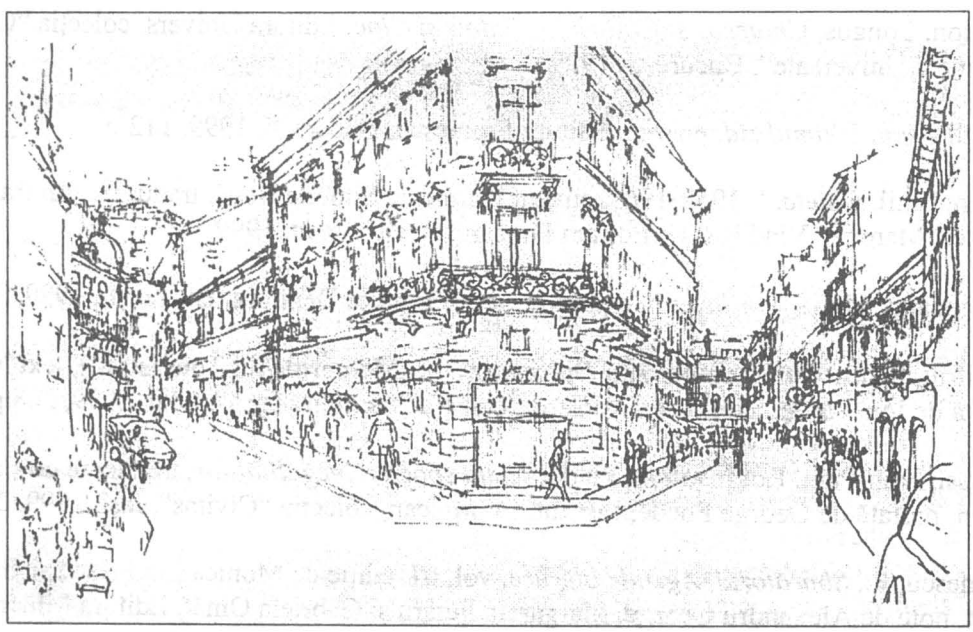

Desen de Cik Damadian

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Calendarul evenimentelor culturale
septembrie 1999

♦ 1 septembrie 1944. 55 de ani de la moartea lui **Liviu Rebreanu** (27.11.1885 - 1.09.1944)

♦ 1 septembrie 1964. 35 de ani de la moartea dirijorului **George Georgescu** (12.09.1887 - 1.09. 1964)

♦ 3 septembrie 1919. 80 de ani de la naşterea scriitorului **Ovidiu Drimba**

♦ 5 septembrie 1929. 70 de ani de la naşterea scriitoarei **Catinca Ralea** (5.09.1929 - 1981)

♦ 6 septembrie 1819. 180 de ani de la naşterea lui **Nicolae Filimon,** autorul romanului **"Ciocoii vechi şi noi"** (6.09.1819 - 19.03.1865)

♦ 7 septembrie 1924. 75 de ani de la naşterea scriitorului **Ştefan Luca**

♦ 7 septembrie 1924. 75 de ani de la naşterea pictorului **Ion Pacea**

♦ 8 septembrie 1474. 525 de ani de la naşterea lui **Ludovico Ariosto,** poet renascentist italian (8.09.1474 - 6.07.1533)

♦ 8 septembrie 1884. 115 ani de la naşterea lui **George Ulieru,** medic, scriitor (8.09.1884 - 28.08.1943)

♦ 8 septembrie 1909. 90 de ani de la naşterea lui **Max Blecher**, poet şi prozator român (8.09.1909 - 31.05.1938)

♦ 8 septembrie 1929. 70 de ani de la naşterea scriitorului **Ştefan Bănulescu**

♦ 9 septembrie 1929. 70 de ani de la naşterea scenografei şi graficienei **Elena Forţu**

♦ 10 septembrie 1709. 290 de ani de la naşterea lui **Antioh Cantemir**, poet (10.09.1709 - 11.04.1744)

♦ 10 septembrie 1919. 80 de ani de la **semnarea**, la Saint Germaine en Laye, de către România, a **Tratatului de Pace cu Austria,** prin care se recunoştea Unirea Bucovinei cu România

♦ 10 septembrie 1964. 35 de ani de la **prima audiţie**, la Bucureşti, a poemului simfonic **"Vox Maris"** de **George Enescu**

♦ 11 septembrie 1914. 85 de ani de la moartea lui **Mircea Demetriade**, poet, dramaturg (2.09.1861 - 11.09.1914)

♦ 11 septembrie 1924. 75 de ani de la naşterea istoricului literar **Ion Rotaru**

♦ 13 septembrie 1874. 125 de ani de la naşterea lui **Arnold Schönberg,** compozitor austriac (13.09.1874 - 13.07.1951)

♦ 13 septembrie 1904. 95 de ani de la naşterea scriitoarei **Elvira Bogdan** (13.09.1904 - 3.05.1987)

♦ 14 septembrie 1769. 230 de ani de la naşterea lui **Alexander von Humboldt**, geograf şi naturalist german (14.09.1769 - 6.05.1859)

♦ 14 septembrie 1849. 150 de ani de la naşterea lui **Ivan Petrovici Pavlov**, fiziolog rus (14.09.1849 - 1936)

♦ 14 septembrie 1924. 75 de ani de la naşterea dirijorului **Iosif Conta**

♦ 15 septembrie 1789. 210 ani de la naşterea scriitorului american **Fenimore Cooper** (15.09.1789 - 1851)

♦ 16 septembrie 1934. 65 de ani de la naşterea poetei **Aurelia Batali**

♦ 17 septembrie 1939. 60 de ani de la naşterea poetului **Nicolae Ioana**

♦ 17 septembrie 1989. 10 ani de la moartea scriitorului **Ion D. Sârbu** (28.06.1919 - 17.09.1989)

♦ 18 septembrie 1924. 75 de ani de la naşterea poetului **Stelian Filip**

♦ 18 septembrie 1924. 75 de ani de la naşterea pictorului **Gheorghe Răducanu**

♦ 18 septembrie 1959. 40 de ani de la moartea istoricului **Barbu Câmpina** (25.04.1923 - 18.09.1959)

♦ 19 septembrie 1914. 85 de ani de la naşterea pictorului **Alexandru Ţipoia**

♦ 20 septembrie 1459. 540 de ani de la **atestarea documentară a oraşului Bucureşti**

♦ 20 septembrie 1889. 110 ani de la naşterea

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

actorului **Ion Iancovescu** (20.09.1889 - 1966)

♦ 20 septembrie 1924. 75 de ani de la naşterea scriitorului **Dumitru Mircea**

♦ 20 septembrie 1934. 65 de ani de la naşterea actriţei italiene **Sophia Loren**

♦ 21 septembrie 1864. 135 de ani de la naşterea **Elenei Văcărescu**, scriitoare franceză de origine română (21.09.1864 - 17.02.1947)

♦ 21 septembrie 1934. 65 de ani de la moartea criticului şi istoricului literar **G. Bogdan Duică** (2.01.1866 - 21.09.1934)

♦ 21 septembrie 1939. 60 de ani de la asasinarea lui **Armand Călinescu**, om politic român, unul dintre liderii Partidului Naţional Ţărănesc şi colaborator apropiat al Regelui Carol al II-lea, prim-ministru al României (1893 – 1939)

♦ 22 septembrie 1904. 95 de ani de la naşterea lui **N. Argintescu-Amza**, critic de artă, traducător şi eseist (22.09.1904 - 7.09.1973)

♦ 22 septembrie 1914. 85 de ani de la naşterea scriitoarei **Alice Botez** (22.09.1914 - 27.10.1985)

♦ 22 septembrie 1929. 70 de ani de la naşterea lui **Dinu Cocea**, regizor şi scenarist

♦ 22 septembrie 1944. 55 de ani de la moartea scriitorului **Paul Mihu Sadoveanu** (1920 - 22.09.1944)

♦ 23 septembrie 1889. 110 ani de la moartea lui **William Wilkie Collins**, scriitor englez, unul dintre creatorii romanului poliţist (8.01.1824 - 23.09.1889)

♦ 25 septembrie 1849. 150 de ani de la moartea lui **Johann Strauss-tatăl**, compozitor şi dirijor austriac (14.03.1804 - 25.09.1849)

♦ 25 septembrie 1914. 85 de ani de la naşterea scriitorului **Marcel Marcian**

♦ 25 septembrie 1929. 70 de ani de la naşterea scriitorului **Mihai Giugaru**

♦ 25 septembrie 1989. 10 ani de la moartea scriitorului **Paul Georgescu** (7.11.1923 - 25.09.1989)

♦ 27 septembrie 1914. 85 de ani de la moartea lui **Carol I de Hohenzollern Sigmaringen**, primul rege al României – a domnit între anii 1866 - 1914 (8.04.1839 - 27.09.1914)

♦ 27 septembrie 1919. 80 de ani de la moartea **Adelinei Patti**, cântăreaţă italiană (19.02.1843 - 27.09.1919)

♦ 27 septembrie 1929. 70 de ani de la naşterea compozitorului **Mircea Istrate**

♦ 27 septembrie 1934. 65 de ani de la naşterea poetului **Ilarie Hinoveanu**

♦ 27 septembrie 1944. 55 de ani de la naşterea scriitorului **Franz Hodjak**

♦ 28 septembrie 1654. 345 de ani de la moartea lui **Matei Basarab**, domn al Ţării Româneşti între anii 1632 - 1654

♦ 28 septembrie 1914. 85 de ani de la **începerea domniei lui Ferdinand I Întregitorul** – al doilea rege al României (1914 – 1927)

♦ 28 septembrie 1924. 75 de ani de la naşterea scriitorului **Chiril Tricolici**

♦ 28 septembrie 1934. 65 de ani de la naşterea poetei **Sina Dănciulescu**

♦ 29 septembrie 1829. 170 de ani de la naşterea poetului **George Creţeanu** (29.09.1829 - 6.08.1887)

♦ 29 septembrie 1899. 100 de ani de la naşterea folcloristului **Ion Muşlea** (29.09.1899 - 27.07.1966)

♦ 29 septembrie 1929. 70 de ani de la naşterea pictorului **Ion (Alin) Gheorghiu**

♦ 30 septembrie 1859. 140 de ani de la naşterea scriitorului maghiar **Elek Benedek** (30.09.1859 - 17.08.1929)

♦ 30 septembrie 1879. 120 de ani de la **premiera**, la Teatrul Naţional din Bucureşti, a piesei **"Despot Vodă"** de **Vasile Alecsandri**

NOTĂ: Rubrică realizată de colectivul *Serviciului Bibliografic* al Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu" – Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Contents

Bucharest – 540 ..... **2-15**

Paul Cernovodeanu – Foreign Travellers in the Time of the Réglements Organiques **16**

Ana Maria Orăşanu – Old Bucharest Buildings: The Church of Bucur **21**

Mariana Mihăilescu – Elzevir Editions in the Collections of "Nicolae Iorga" History Institute's Library **23**

Florin Preda – The Law of Nifon Bishop **25**

In Memoriam: *Silvan* (1909-1999) **26**

Teofil Bălaj – Repairs of the "Infinite Column" (II) **29**

*** – The E.U. New Programme "Culture 2000" **30**

Iulian Scoipan – A Community Initiative: The Holiday and Leisure Centre "Fantasy '99" in Facts and Figures **33**

*** – Book Launching **34**

*** – Book Exhibition **35**

*** – New Books **35**

The Calendar of Cultural Events – September 1999 ..... **37**

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

Bucureşti, str. Take Ionescu nr. 4,
sector 1, cod poştal 79711
Tel/Fax: 211.36.25
E-mail: abidob1@fx.ro

ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redactor şef: Ion HOREA

Secretar general de redacţie: Teofil BĂLAJ
Secretar de redacţie: Iulia MACARIE

Culegere text: Irina BĂLAN
Tehnoredactare computerizată: Elisabeta BENYI

CUPON

ABONAMENT LA „BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR“

Numele .....
Prenumele .....
Adresa .....
Cod..... Telefon.....
Solicit abonarea la revista **„Biblioteca Bucureştilor“** pe o perioadă de .....luni.
Adresa: Bucureşti, Str. Take Ionescu nr. 4, sector 1, cod poştal 79711.
Anexez chitanţa de plată a sumei de ..... lei în contul dvs.
nr. 2511.1-3771.1/ROL BCR sector 1.

ÎN ATENȚIA CITITORILOR DIN ȚARĂ ȘI STRĂINĂTATE

ANUNȚ FOARTE IMPORTANT

Asociaţia noastră ABIDOB şi Biblioteca Municipală Bucureşti sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociaţiile INTAMEL şi EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicaţie care vă oferă ultimele noutăţi din Comunitatea internaţională a bibliotecilor.

Administraţia noastră face, prin plata directă sau prin mandat poştal, abonamente la revista lunară **„BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR“.**

Costul unui număr este de 15.000 lei. Cheltuielile de expediere sunt suportate de abonat la primirea publicaţiei. Pentru străinătate: America de Nord, America de Sud, Africa, Asia, Australia, Europa, Asia Mică (Israel, Ţările Arabe) — 8 $ per exemplar

Tipărit la Tipografia “Semne”

Redacţia revistei "BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR" respectă opţiunile autorilor cu privire la normele ortografice.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

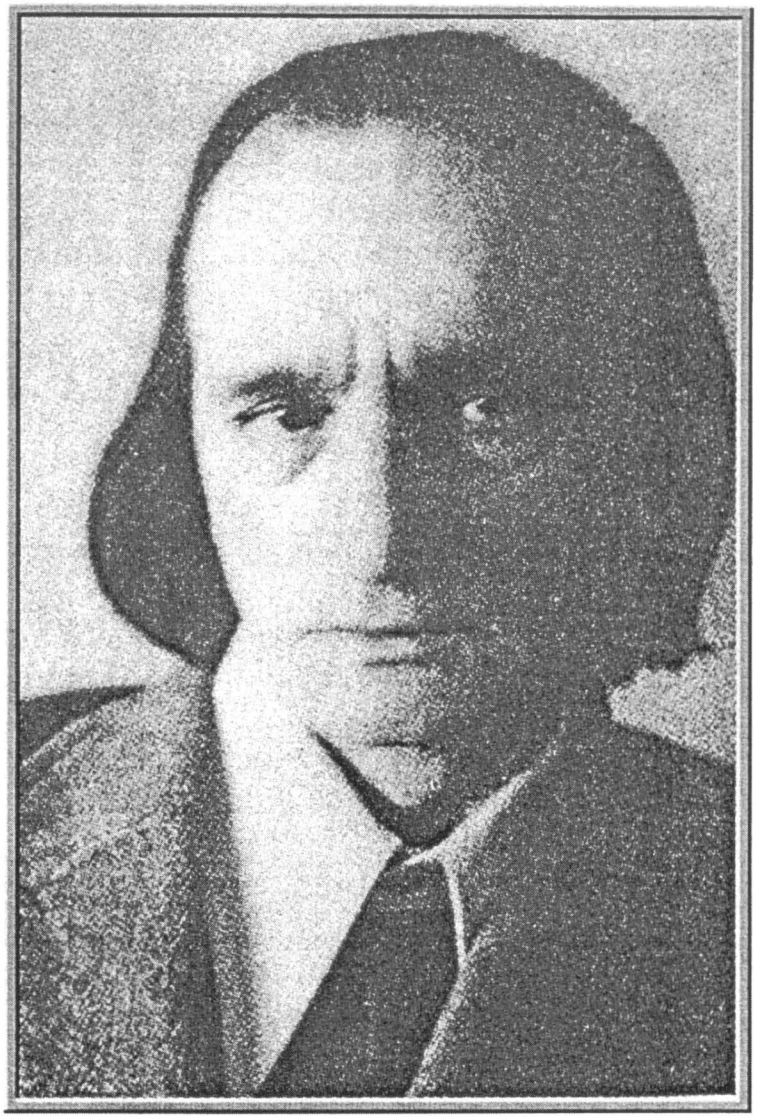

ŞTEFAN BĂNULESCU

1929 – 1998

70 de ani de la naştere

"... *între* Cântece de Câmpie, Iarna Bărbaţilor *şi* Cartea Milionarului *sînt numeroase punţi... între ele circulă nenumărate motive, simboluri, figuri umane, în versiuni sporite şi mereu nuanţate, cu dezvoltări, de la o scriere la alta, care le adîncesc şi ramifică semnificaţiile. Pînă la urmă, pentru cititorul operei bănulesciene întregi, rezultă imaginea impunătoare a unei* lumi, *o lume* unicat, *ale cărei structuri se îmbină. Este lumea creată de un mare scriitor al timpului nostru, lumea în care el stăpîneşte în chip absolut, cu inalienabile prerogative de suveranitate literară*".

Gabriel Dimisianu

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ MIHAIL SADOVEANU

BUCUREŞTI • 540

Marţi, 14 septembrie

- ora 11.00

Conferinţă de presă "Bucureşti 540"- Sala de protocol Sahia Film, str. J. L. Calderon nr. 43

"Memoria peliculei" - filme documentare despre Bucureşti

Miercuri, 15 septembrie

- ora 10.00

Întâlnire cu presa (troleibus aniversar)

- ora 11.00

Expoziţie de presă veche bucureşteană- Bibl. L. Blaga, Şos. M. Bravu, nr. 116

- ora 12.00

Expoziţie **Bucureştii şi relaţiile româno - maghiare în sec. XIX - XX** - Bibl. Petoffi S., str. Zalomit

- orele 11.00-18.00

Traseu bucureştean. B-dul Elisabeta- B-dul Carol I (troleibus aniversar)

Joi, 16 septembrie

- orele 10.00-18.00

Traseu bucureştean, B-dul Elisabeta- B-dul Carol I(troleibus aniversar)

- ora 11.00

Expoziţie **Personalităţi bucureştene: Barbu Ştirbei** - Bibl. M. Preda, str. Ştirbei Vodă, nr. 168

Inaugurarea Clubului ziariştilor bucureşteni la Café Indigo, str. Eforie (eveniment patronat de Biblioteca Municipală)

Vineri, 17 septembrie

- ora 11.00

Simpozion ştiinţific "Bucureşti- memorie comunitară" - Muzeul de Istorie şi Artă al Mun. Bucureşti

- ora 14.00

Expoziţia **"Vechi zidiri bucureştene"**- Bibl. Ion Creangă, str Cristian Teil, nr 10

- ora 18.00

Sărbătoarea bucureştenilor - insula Monte Carlo- Cişmigiu

Sâmbătă, 18 septembrie

- ora 10.00

Azilul lui Bucur. Program pentru copii în Cişmigiu

- ora 10.00

La pas prin Bucureştii Vechi - itinerar în Centru istoric

- ora 12.00

La pas prin Bucureştii Vechi - itinerar în Centru istoric

Duminică, 19 septembrie

- ora 17.00

Sărbătoarea Cetăţii lui Bucur la Restaurantul Bucur

Luni, 20 septembrie

Ziua Bucureştilor

- orele 10.00-14.00

La dispoziţia Dvs. : Colecţia de memorie comunitară locală - Biblioteca I.L. Caragiale str. Th. Masaryk, nr. 7

- ora 12.00

Expoziţie **Personalităţi bucureştene: Tache Ionescu** - Biblioteca M. Sadoveanu, str. Take Ionescu, nr. 4

- ora 14.00

Expoziţia de cartofilie **Bucureşti Vechi** - Bibl. Tineretului, str. N. Filipescu, nr. 45

- ora 14.00

Istoria tiparului bucureştean - Bibl. B. P. Hasdeu, Şos. Ştefan cel Mare, nr. 20

- ora 16.00

Deschiderea expoziţiei de sculptură Ana Rus - Biblioteca I.L. Caragiale, str. Th. Masaryk, nr. 7

Întâlnire cu scriitori bucureşteni- Biblioteca I.L. Caragiale

540 ANI DE ATESTARE DOCUMENTARĂ A ORAŞULUI SUB ACEST NUME

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro